

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультету управління персоналу, соціології та психології
Кафедри педагогіки та психології**

Освітньо-професійна програма «Економічна та соціальна психологія»

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 053 Психологія
спеціалізація Економічна та соціальна психологія

Форма навчання: денна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему:

**СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ МОТИВАЦІЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ**

Здобувачки Заруби Марії Сергіївни

підпис

Науковий керівник: доцент, кандидат психологічних наук.

Ловка О.В.

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією
з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувачка кафедри: д.п.н., професор Артюшина М. В.

(підпис)

Київ 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»**

Факультету управління персоналу, соціології та психології

Кафедри педагогіки та психології

Освітньо-професійна програма «Економічна та соціальна психологія»

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 053 Психологія
спеціалізація Економічна та соціальна психологія

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми
_____ Колесніченко Л.А.
(підпис)
2025р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

(підпис) (ініціали, прізвище)

Завідувач кафедри

_____ Артюшина А. М.

«___» _____ 2025 р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

студентці Зарубі Марії Сергіївні

денної форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему: «Соціально-психологічні детермінанти мотивації навчальної діяльності студентів»

Тему затверджено наказом ректора Університету від «_11_» _листопада_ 2024 р. № _1913-ст_

Бакалаврська дипломна робота виконується на матеріалах українських та зарубіжних вчених, статистичних даних, а також Інтернет-джерелах з теми дослідження.

План бакалаврської дипломної роботи

Розділ 1	Теоретичні основи вивчення соціально-психологічних детермінант мотивації навчальної діяльності студентів
-----------------	--

Розділ 2	Емпіричне дослідження соціально-психологічних детермінант мотивації навчальної діяльності студентів
Об'єкт дослідження:	мотивація навчальної діяльності студентів
Предмет дослідження:	соціально-психологічні детермінанти, мотивації навчальної діяльності студентів
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити соціально-психологічні детермінанти мотивації навчальної діяльності студентів.

Конкретні завдання, які студент повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	Проаналізувати теоретичні підходи до розуміння мотивації та її ролі в навчальній діяльності. Визначити основні соціально-психологічні детермінанти мотивації студентів.
У розділі 2	Розробити та реалізувати програму емпіричного дослідження соціально-психологічних детермінант мотивації студентів. На основі отриманих результатів запропонувати рекомендації щодо мотивації навчальної діяльності студентів.

**Завдання підготував
науковий керівник**

(підпис)

О. В. Ловка

(ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 2025 р.

Завдання одержав студент

(підпис)

М. С. Заруба

(ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 2025 р.

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 84 сторінок, 8 таблиць, 6 рисунків, список використаних джерел з 47 найменувань, додатки.

«Соціально-психологічні детермінанти мотивації навчальної діяльності студентів».

Об'єктом дослідження є мотивація навчальної діяльності студентів.

Предметом дослідження є соціально-психологічні детермінанти, мотивації навчальної діяльності студентів.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи – теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити соціально-психологічні детермінанти мотивації навчальної діяльності студентів.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі *завдання*:

- Проаналізувати теоретичні підходи до розуміння мотивації та її ролі в навчальній діяльності.
- Визначити основні соціально-психологічні детермінанти мотивації студентів.
- Розробити та реалізувати програму емпіричного дослідження соціально-психологічних детермінант мотивації студентів.
- На основі отриманих результатів запропонувати рекомендації щодо мотивації навчальної діяльності студентів.

Методи дослідження: для розв'язання визначених завдань було використано комплекс теоретичних, емпіричних і статистичних методів.

Теоретичні методи – аналіз, систематизація й узагальнення даних, представлених у науковій літературі, щодо соціально-психологічних детермінант мотивації навчальної діяльності студентів; емпіричні методи – анкетування, тестування, психодіагностичні методики: шкала академічної мотивації (Т. О. Гордєєва, О. А. Сичов, Є. Н. Осін), діагностика соціально-психологічних установок особистості в мотиваційно-потребовій сфері (тест Потьомкіної в українському перекладі), тест зовнішньої і внутрішньої мотивації (Х. Зіверт).

Математико-статистичні методи – для обробки даних застосовано метод множинної лінійної регресії, кореляційний аналіз Пірсона.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості застосування результатів дослідження для вдосконалення освітнього процесу у закладах вищої освіти. Розроблені рекомендації можуть бути використані викладачами для підвищення рівня мотивації студентів.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2025.

Рік захисту роботи 2025.

Ключові слова: мотивація навчальної діяльності, внутрішня мотивація, зовнішня мотивація, академічна мотивація, студенти, соціально-психологічні детермінанти.

ВІДГУК

про кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувачки факультету Управління персоналом, соціології та психології
освітньо-професійної програми «Економічна та соціальна психологія»

ЗАРУБИ МАРІЇ СЕРГІЙВНИ

на тему:

«СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ»

Тема, якій присвячена бакалаврська кваліфікаційна робота Марії Сергіївни Заруби є важливою і актуальною. Сьогодні, у світі необмеженого доступу до інформації, розвитку ШІ, постійних безпекових та соціальних викликів, значення дослідження соціально-психологічних детермінант мотивації до навчання студентів стає все більш актуальним. Адже, саме ці аспекти академічного навчання набувають більшого значення у процесі професіоналізації молоді. Тематика соціально-психологічних детермінант мотивації навчальної діяльності студентів є наразі недостатньо дослідженою, а тому – надзвичайно актуальною.

Серед позитивних сторін кваліфікаційної бакалаврської роботи необхідно виділити поєднання достатньо високого рівня теоретико-методологічного обґрунтування проблеми, чіткого окреслення об'єкту, предмету, мети та завдань дослідження, аналізу і теоретичних узагальнень основних положень у першому розділі з релевантною побудовою емпіричної частини дослідження, досягненням достовірних результатів, формулюванням висновків – у другому. Також треба відмітити використання відповідних емпіричних методів та методів математично-статистичної обробки результатів емпіричного дослідження, зокрема, кореляційного аналізу Пірсона, множинного лінійного регресійного аналізу.

Якість роботи можна оцінити на достатньо високому рівні. У першому розділі висвітлені теоретичні підходи щодо визначення основних понять дослідження: сутності та видів мотивації, зовнішніх та внутрішніх детермінант навчальної мотивації студентів. У другому розділі здійснено емпіричне дослідження соціально-психологічних детермінант мотивації навчання студентів. Зокрема, виявлені результати підкреслюють важливість якісної педагогічної комунікації, підтримки та зворотного зв'язку від викладачів як однієї з важливих детермінант, що сприяють розвитку внутрішньої мотивації студентів до навчальної діяльності.

Щодо наявності в роботі самостійних розробок авторки, можна відзначити як новизну поставленої проблеми, так і розроблену програму емпіричного дослідження, ґрунтовний аналіз його результатів, розроблену анкету.

Студентка під час здійснення кваліфікаційної роботи проявила послідовність, організованість, наполегливість.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані в роботі практичних психологів психологічних служб ЗВО з

питань професіоналізації студентської молоді. Розроблені рекомендації можуть бути використані викладачами для підвищення рівня мотивації студентів.

Щодо деяких зауважень, робота містить деякі русизми та граматичні помилки, також варто виробити більш науковий стиль викладення матеріалу, чіткіше конкретизувати результати дослідження. Однак, це не сильно знижує загального рівня проведеного дослідження.

Отже, подана до захисту бакалаврська робота М.С. Заруби «Соціально-психологічні детермінанти мотивації навчальної діяльності студентів», у цілому відповідає існуючим вимогам, що ставляться до кваліфікаційних робіт освітнього ступеня «бакалавр» за напрямом «Психологія», може бути рекомендована до захисту в ЕК і заслуговує високої позитивної оцінки (90 балів).

Науковий керівник:

доцент кафедри педагогіки та психології,

кандидат психологічних наук, доцент **Ловка О.В.**_____

(посада, учене звання, науковий ступінь)

(підпис) (прізвище, ініціали)

“14”червня 2025 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ДЕТЕРМІНАНТ МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ.....	5
1.1.Сутність мотивації та її роль у навчальній діяльності	5
1.2.Аналіз підходів до мотивації мотивації у студентському середовищі	10
1.3.Стан вивчення проблеми соціально-психологічних чинників мотивації навчальної діяльності студентів	16
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I	22
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ДЕТЕРМІНАНТ МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ	24
2.1. Програма емпіричного дослідження: мета, завдання, вибірка, інструменти, процедура	24
2.2. Результати дослідження та їх аналіз	28
2.3. Рекомендації для підвищення мотивації студентів	44
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II.....	48
ВИСНОВКИ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	52
ДОДАТКИ.....	56

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Мотивація навчальної діяльності є однією з ключових умов успішної освіти, особливо у студентському віці, коли формуються професійні знання, уміння та навички, а також ціннісні орієнтири особистості. Сучасне суспільство пред'являє високі вимоги до студентів, вимагаючи не лише засвоєння навчального матеріалу, а й здатності до саморозвитку, критичного мислення та творчого підходу до вирішення професійних завдань. У цьому контексті вивчення соціально-психологічних детермінант мотивації стає особливо актуальним.

Актуальність теми дослідження визначається необхідністю глибшого розуміння детермінант які впливають на навчальну активність студентів, а також розробки рекомендацій для підвищення їхньої мотивації. Соціально-психологічні детермінанти, такі як міжособистісні відносини, соціальні очікування, підтримка з боку викладачів та одногрупників, значною мірою визначають рівень зацікавленості та залученості студентів у навчальний процес. Вивчення цих аспектів дозволить розробити ефективні стратегії стимулювання навчальної діяльності.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити соціально-психологічні детермінанти мотивації навчальної діяльності студентів.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання дослідження:**

1. Проаналізувати теоретичні підходи до розуміння мотивації та її ролі в навчальній діяльності.
2. Визначити основні соціально-психологічні детермінанти мотивації студентів.
3. Розробити та реалізувати програму емпіричного дослідження соціально-психологічних детермінант мотивації студентів.
4. На основі отриманих результатів запропонувати рекомендації щодо мотивації навчальної діяльності студентів.

Об'єктом дослідження є мотивація навчальної діяльності студентів.

Предметом дослідження є соціально-психологічні детермінанти, мотивації навчальної діяльності студентів.

Методи дослідження: для розв'язання визначених завдань було використано комплекс теоретичних, емпіричних і статистичних методів.

Теоретичні методи – аналіз, систематизація й узагальнення даних, представлених у науковій літературі, щодо соціально-психологічних детермінант мотивації навчальної діяльності студентів; емпіричні методи – анкетування, тестування, психодіагностичні методики: шкала академічної мотивації (Т. О. Гордєєва, О. А. Сичов, Є. Н. Осін), діагностика соціально-психологічних установок особистості в мотиваційно-потребовій сфері (тест Потьомкіної в українському перекладі), тест зовнішньої і внутрішньої мотивації (Х. Зіверт).

Математико-статистичні методи – для обробки даних застосовано метод множинної лінійної регресії, кореляційний аналіз Пірсона.

Теоретична значущість одержаних результатів полягає в уточненні соціально-психологічних детермінант мотивації навчальної діяльності студентів, а також у систематизації знань про моделі мотивації в умовах вищої освіти. Одержані результати доповнюють наукове уявлення про роль соціально-психологічних детермінант у формуванні навчальної мотивації.

Практична значущість одержаних результатів полягає у можливості застосування результатів дослідження для вдосконалення освітнього процесу у закладах вищої освіти. Розроблені рекомендації можуть бути використані викладачами для підвищення рівня мотивації студентів.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, що налічує 47 найменувань. У дослідженні вміщено 6 графіків та 8 таблиць, а також 9 додатків. Основний зміст викладено на 54 сторінках (без урахування списку джерел).

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ДЕТЕРМІНАНТ МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

1.1. Сутність мотивації та її роль у навчальній діяльності

Мотивація є багатогранним психологічним явищем, яке визначає поведінку людини, спрямовуючи її на досягнення певних цілей. Мотивація – це процес, що ініціює, спрямовує та підтримує поведінку людини у досягненні певних результатів. [33]

У контексті навчальної діяльності мотивація виступає ключовим фактором, що впливає на активність, продуктивність та якість засвоєння знань студентами. Вона визначає, наскільки студенти залучені в освітній процес, як вони сприймають труднощі та чи готові вони докладати зусиль для досягнення академічних цілей. На думку А. Маслоу, мотивація є механізмом, що зумовлює ієрархію людських потреб, серед яких пізнавальні потреби займають важливе місце [21]. Психологи визначають мотивацію як внутрішній стан, що спонукає до дії, забезпечує її напрям і стійкість.

Основу навчальної мотивації складають пізнавальні потреби — прагнення до здобуття нових знань, умінь і навичок. Важливими компонентами є також зовнішні стимули, такі як оцінки, заохочення чи суспільне визнання. Згідно з концепцією С. Рубінштейна, мотивація є інтегративною структурою, яка включає пізнавальні, емоційно-вольові та поведінкові аспекти. Інтеграція внутрішніх і зовнішніх факторів дозволяє забезпечити високу ефективність навчальної діяльності.

Мотивація виконує низку важливих функцій у процесі навчання. По-перше, вона визначає напрям діяльності, орієнтуючи студента на досягнення поставлених цілей. По-друге, мотивація сприяє підвищенню зусиль, необхідних для подолання труднощів і виконання завдань. По-третє, вона підтримує зацікавленість у навчанні, що є основою для тривалого засвоєння знань. За результатами досліджень К. Роджерса, внутрішня мотивація є більш стабільною та стійкою, ніж зовнішня, що підкреслює важливість розвитку особистісного інтересу студентів до навчання [32].

У психологічній літературі виділяють різні типи мотивації: внутрішню та зовнішню. Внутрішня мотивація виникає з особистісного інтересу до предмету навчання, тоді як зовнішня, яку називають стимулом, зумовлена впливом навколишнього середовища — вимогами викладачів, батьків або соціальними очікуваннями. Баланс між цими типами визначає ефективність навчальної діяльності. Наприклад, результати досліджень Д. Деці та Р. Райана свідчать, що внутрішня мотивація ґрунтується на особистісному інтересі студента до навчальної діяльності, тоді як зовнішня передбачає спонукання до дій через зовнішні фактори, такі як оцінки, нагороди або соціальний тиск. [33]

Внутрішня мотивація виникає, коли навчання сприймається як цікаве та корисне, без необхідності в зовнішніх стимулах чи винагородах. Така мотивація є стійкішою та довготривалішою, адже вона ґрунтується на внутрішніх потребах особистості. В той час як зовнішній тип мотивації є більш короткостроковим, оскільки ефективність зменшується після того, як зовнішній стимул припиняється.

Існують також різні підходи до мотивації, що застосовуються в навчальному процесі. Одним з таких є підхід, орієнтований на розвиток внутрішнього інтересу студентів. Цей підхід базується на тому, що студенти, які мають власну мотивацію до навчання, зазвичай досягають більш високих результатів, адже вони не лише виконують завдання для зовнішніх оцінок чи винагород, а й отримують задоволення від процесу пізнання. Створення умов для розвитку внутрішнього інтересу передбачає активне залучення студентів до навчального процесу, надання їм можливості вибору та самостійного визначення цілей у навчанні. Це може включати використання інноваційних методів навчання, таких як проектні роботи, дослідницька діяльність, застосування інтерактивних технологій, що дозволяють студентам проявляти власну ініціативу та креативність.

Цей підхід включає створення умов для креативного самовираження студентів. Для цього можуть бути використані різні методи навчання, які сприяють розвитку їхніх інтелектуальних і творчих здібностей. Наприклад,

рольові ігри, брейнштормінги або колективні дискусії дозволяють студентам проявити свою ініціативу, працювати в команді, генерувати нові ідеї та отримувати безпосереднє задоволення від процесу навчання [5]. Такі методи сприяють формуванню не лише академічних навичок, а й важливих життєвих компетенцій, таких як критичне мислення, комунікація та здатність до вирішення проблем.

Також передбачається надання зворотного зв'язку, який фокусується на розвитку особистісного потенціалу студентів, а не лише на оцінці їхніх знань. Підтримка з боку викладачів у формі конструктивного відгуку та допомоги у подоланні труднощів в навчанні також є важливим елементом, що допомагає утримувати високий рівень внутрішньої мотивації. Завдяки цьому студенти відчують, що їхня діяльність оцінюється не тільки з точки зору результатів, а й з огляду на їхній розвиток та інтелектуальне зростання.

Крім того, мотивація студентів може змінюватися залежно від етапу їхньої академічної кар'єри. Наприклад, на перших курсах студенти можуть демонструвати вищий рівень мотивації через новизну досвіду, тоді як на старших курсах мотивація може знижуватися через зростання академічного навантаження. За даними Л. С. Виготського, соціальне оточення та підтримка є важливими чинниками для підтримки мотивації протягом усього навчального процесу. [4]

Таким чином, мотивація є основоположною складовою навчального процесу. Її формування та підтримка залежить від багатьох чинників, включаючи індивідуальні особливості студентів, умови навчання та соціально-психологічний контекст. Розуміння сутності мотивації дозволяє створювати сприятливі умови для навчання та підвищувати його результативність.

Мотивація до навчання може змінюватися залежно від специфіки навчального предмета. Студенти зазвичай демонструють вищу мотивацію до дисциплін, які відповідають їхнім інтересам і майбутній професійній сфері [18]. Тому важливою умовою є адаптація навчального процесу до потреб студентів, а

також інтеграція міждисциплінарних зв'язків, що дозволяє зробити навчання більш практично орієнтованим.

Особливу увагу у формуванні мотивації студентів слід приділити теоріям, що пояснюють механізми виникнення та підтримки мотивації. Зокрема, згідно з ієрархією потреб А. Маслоу, базові потреби, такі як фізіологічна безпека та приналежність до групи, мають бути задоволені перед тим, як студент зможе зосередитися на потребах вищого рівня, таких як самоактуалізація. Це означає, що створення комфортного середовища та забезпечення базових умов навчання є фундаментальними для підтримки мотивації.

Теорія очікувань В. Врума також дозволяє зрозуміти, як студенти оцінюють свої зусилля у навчанні [6]. Відповідно до цієї теорії, мотивація залежить від трьох чинників: очікування успіху, значущості результату та винагороди. Якщо студент вважає, що його зусилля приведуть до бажаного результату, а результат, у свою чергу, забезпечить суттєві вигоди, мотивація буде високою. Наприклад, перспектива отримати престижну роботу після завершення навчання може стати потужним стимулом для академічної активності.

Теорія самодетермінації Р. Райана та Е. Десі акцентує увагу на важливості внутрішньої мотивації, яка виникає завдяки трьом базовим потребам: автономії, компетентності та пов'язаності з іншими [33]. Коли студенти відчують, що їхні зусилля контролюються не зовнішніми факторами, а їхньою внутрішньою цікавістю, рівень їхньої навчальної активності значно зростає. Це підтверджує важливість надання студентам певної свободи у виборі навчальних завдань або методів виконання.

Зовнішні фактори, такі як політика освітньої установи, методи викладання та стиль керівництва викладача, також відіграють значну роль у мотивації студентів. Демократичний стиль викладання, який враховує думку студентів і стимулює їхню активну участь у навчальному процесі, створює сприятливі умови для формування стійкої мотивації. Натомість авторитарний підхід може призвести до формування переважно зовнішньої мотивації, яка часто є менш ефективною.

Також важливо розглядати фактори, що знижують мотивацію. Одним із них є навчальне перевантаження, коли обсяг завдань перевищує реальні можливості студентів. Іншим фактором є низький рівень зворотного зв'язку від викладачів, коли студенти не отримують достатньої оцінки своїх досягнень. Це може спричинити зниження самооцінки та втрату інтересу до навчання.

У цьому контексті значну увагу слід приділяти ролі емоцій у процесі навчання. Позитивні емоції, пов'язані із задоволенням від успіху або цікавістю до предмету, сприяють закріпленню внутрішньої мотивації. Водночас негативні емоції, такі як страх невдачі або тривога, можуть призвести до уникання завдань, що вимагають високих інтелектуальних зусиль. [33]

У контексті сучасної української психологічної науки значна увага приділяється дослідженню ціннісних орієнтацій та особливостей мотивації молоді, зокрема студентів. Ці феномени є ключовими для розуміння становлення особистості, її професійного розвитку та адаптації до суспільних змін.

Серед провідних українських вчених, які активно працюють у цьому напрямі, варто відзначити таких дослідників, як Л. В. Бондар, яка вносить значний вклад у вивчення взаємозв'язку цінностей та мотивації навчання. С. С. Макаренко зосереджується на аналізі динаміки ціннісних пріоритетів студентської молоді та їх впливу на життєві стратегії. Е. В. Фролова проводить дослідження, спрямовані на виявлення специфіки мотиваційної сфери студентів різних спеціальностей, а також її впливу на успішність та задоволеність навчанням. Праці В. О. Шищенко розкривають роль ціннісно-мотиваційної сфери у формуванні особистісної зрілості та самореалізації студентів.

Ці та інші українські психологи своїми дослідженнями розширюють наше розуміння складних механізмів формування цінностей та мотивації у студентському віці, що є вкрай важливим для розробки ефективних освітніх програм, психологічного супроводу та підтримки молоді. Їхні наукові напрацювання слугують основою для подальших теоретичних та прикладних розвідок у цій галузі.

Отже, формування та підтримка мотивації навчальної діяльності є складним процесом, який залежить як від індивідуальних особливостей студентів, так і від соціально-психологічного середовища. Розуміння основних чинників мотивації дозволяє викладачам і адміністрації закладів вищої освіти створювати умови, які сприяють реалізації потенціалу студентів та забезпечують їхню успішність.

1.2. Аналіз підходів до мотивації мотивації у студентському середовищі

Розуміння підходів до мотивації у студентському середовищі є важливим етапом у дослідженні соціально-психологічних детермінант навчальної діяльності. Ефективне навчання студентів значною мірою залежить від рівня їхньої мотивації, яка визначає інтенсивність, тривалість і спрямованість їхньої освітньої діяльності. Аналіз підходів до мотивації дозволяє краще зрозуміти механізми, що впливають на активність студентів, їхню залученість у навчальний процес та досягнення академічних цілей.

Однією з ключових концепцій, що пояснює природу мотивації, є теорія самоактуалізації Абрахама Маслоу. Маслоу запропонував ієрархічну модель потреб, яка включає п'ять рівнів: фізіологічні потреби, потреби в безпеці, соціальні потреби, потреби у визнанні та самореалізації [21]. Згідно з цією теорією, людина мотивована до дії в залежності від того, на якому рівні задоволення потреб вона знаходиться. Важливою особливістю цієї теорії є те, що потреби нижчого рівня повинні бути задоволені перед тим, як особа буде прагнути до задоволення потреб вищого рівня. Наприклад, фізіологічні потреби, такі як їжа, вода та сон, є основними для виживання, і саме їх задоволення стає основою для переходу до наступних рівнів потреб.

У контексті студентської мотивації теорія Маслоу застосовується через послідовне задоволення потреб, що допомагає студентам досягати більш високих академічних цілей. Наприклад, потреби в безпеці можуть бути пов'язані з наявністю стабільного навчального середовища, яке забезпечує студентам необхідні умови для навчання та особистого розвитку. Коли ці потреби

задоволені, студенти можуть переходити до потреб соціального визнання, таких як відчуття приналежності до студентської спільноти, співпраця з одногрупниками або участь заходах.

Далі йде потреба в самоповазі та визнанні, що може проявлятися в бажанні отримати високі оцінки, нагороди, або визнання досягнень з боку викладачів і колег. Студенти, які відчують, що їхня праця оцінюється і визнається, мають мотивацію для подальших досягнень.

Найвищим рівнем потреб є самоактуалізація, яка включає в себе прагнення до особистого розвитку, пізнання світу і здобуття нових знань, а також досягнення власного потенціалу через академічні та професійні досягнення. У студентському середовищі це проявляється в активній участі в наукових заходах, конкурсах, семінарах, а також у здатності самостійно визначати академічні інтереси та кар'єрні цілі.

Теорія Маслоу акцентує увагу на тому, що мотивація є динамічним процесом, який постійно змінюється в залежності від ступеня задоволення різних потреб. У студентському середовищі ця теорія допомагає зрозуміти, як створення належних умов для задоволення базових потреб може сприяти розвитку внутрішньої мотивації та активізації навчальної діяльності.

Не менш важливою є теорія очікувань Віктора Врума, яка базується на взаємозв'язку між очікуваннями студента та його мотивацією. Врум вважав, що мотивація визначається трьома ключовими факторами: очікуванням (переконанням, що зусилля приведуть до бажаного результату), інструментальністю (оцінкою ймовірності, що результат буде винагороджений) та валентністю (цінністю винагороди для індивіда) [6]. Для студентів це може означати впевненість у тому, що виконання завдань, таких як підготовка до іспитів чи участь у семінарах, сприятиме досягненню їхніх цілей — отримання високих оцінок, стипендії чи працевлаштування. Наприклад, студент, який бачить зв'язок між своїми зусиллями та успіхом, проявляє більшу активність у навчальному процесі.

Теорія атрибуції Фріца Хайдера та Бернарда Вайнера пояснює, як люди інтерпретують причини своїх досягнень або невдач [46]. Атрибуція — це процес, через який індивідуум намагається пояснити, чому певні події відбуваються, і як вони пов'язані з його особистими зусиллями, здібностями чи зовнішніми факторами. Вона включає в себе приписування причин успіхів і невдач різним факторам, що можуть бути внутрішніми (наприклад, здібності, мотивація) або зовнішніми (наприклад, удача, складність завдання, підтримка з боку оточення).

Згідно з теорією атрибуції, спосіб, яким студенти інтерпретують свої успіхи та невдачі, впливає на їхню мотивацію в подальшому. Якщо студент приписує свої успіхи власним зусиллям та здібностям (внутрішня атрибуція), це може підвищити його впевненість і мотивацію до подальшої роботи, адже він вірить, що його зусилля приводять до успіху. У той же час, якщо студент приписує невдачі зовнішнім факторам, таким як несправедливість оцінки або складність завдання, це може призвести до зниження внутрішньої мотивації та зниження впевненості в своїх силах [25].

Таким чином, теорія атрибуції важлива для розуміння того, як студент може мотивувати себе або втратити мотивацію на основі своїх переконань щодо того, чому він досяг успіху або зазнав невдачі. Це дозволяє краще зрозуміти, як студентська самооцінка та рівень впевненості можуть змінюватися в залежності від інтерпретацій своїх досягнень або невдач.

Теорія соціального навчання Альберта Бандури наголошує на важливості соціального оточення у формуванні мотивації. Відповідно до цієї теорії, студенти вчаться, спостерігаючи за поведінкою та результатами інших людей. У контексті студентського середовища це означає, що успішні приклади однолітків або викладачів можуть стимулювати активність і прагнення досягати кращих результатів. Особливе значення має віра у власну ефективність, яка є центральним елементом цієї теорії. Студенти, які вірять у свої здібності, частіше ставлять амбітні цілі та наполегливо працюють для їх досягнення.

Варто звернути увагу на теорію самодетермінації Раяна та Десі, яка акцентує увагу на внутрішній мотивації. Відповідно до цієї теорії, задоволення

базових потреб в автономії, компетентності та соціальній приналежності є ключовими факторами, що визначають рівень зацікавленості студентів. У контексті вищої освіти це означає, що студенти, які мають можливість впливати на вибір курсів, методи навчання чи графік занять, відчувають більшу мотивацію. Наприклад, студенти, які беруть участь у проєктній діяльності або мають доступ до індивідуальних консультацій, демонструють вищий рівень академічної залученості.

Значний внесок у розуміння мотивації студентів зробила теорія двофакторної мотивації Фредеріка Герцберга. Вона розрізняє два типи факторів: гігієнічні (умови навчання, відносини з викладачами, матеріальне забезпечення) та мотиватори (можливість професійного розвитку, досягнення, визнання) [7]. Відповідно до цієї теорії, гігієнічні фактори знижують ризик демотивації, але не забезпечують високого рівня зацікавленості. Мотиватори, у свою чергу, сприяють активному залученню студентів у навчальний процес.

Нарешті, важливим є аналіз інтегративних підходів, які враховують взаємодію різних чинників мотивації. У сучасному студентському середовищі мотивація формується під впливом індивідуальних, соціальних та освітніх факторів. Наприклад, прагнення досягти успіху може поєднуватися з бажанням отримати схвалення викладачів чи підтримку одногрупників. Водночас вплив соціальних мереж, освітніх трендів та технологій також сприяє формуванню нових підходів до мотивації [10].

Особливу увагу слід приділити сучасним викликам, які впливають на мотивацію студентів. Зокрема, цифровізація освіти та впровадження змішаного формату навчання суттєво змінюють підходи до організації освітнього процесу. У таких умовах мотивація студентів може як зростати, так і знижуватися залежно від їхньої здатності адаптуватися до нових технологій. Наприклад, використання інтерактивних платформ, гейміфікації навчання або онлайн-курсів сприяє підвищенню внутрішньої мотивації, оскільки студенти отримують більше можливостей для самостійного опанування матеріалу [27]. Водночас недостатній

рівень технічної підготовки або відсутність доступу до якісних ресурсів може створювати бар'єри, які знижують зацікавленість у навчанні.

Інший аспект, що впливає на мотивацію - це зростаюча конкуренція у студентському середовищі. Рейтингові системи оцінювання, академічні стипендії та перспективи працевлаштування стимулюють студентів до досягнення вищих результатів. Однак надмірний тиск або порівняння з іншими можуть викликати зворотній ефект, знижуючи впевненість у власних силах та мотивацію. З огляду на це, важливим завданням освітніх закладів є створення збалансованих умов, які підтримують конкурентоспроможність, але не викликають емоційного вигорання.

Крім того, варто зазначити, що соціально-культурні особливості студентів також впливають на вибір мотиваційних стратегій. Наприклад, студенти, які походять із різних соціальних груп, можуть мати різні пріоритети та очікування від навчального процесу [15]. Для одних ключовим фактором є престиж освіти, для інших — можливість здобути практичні навички чи реалізувати себе у професійній сфері. У цьому контексті викладачам важливо враховувати індивідуальні потреби студентів і забезпечувати різноманітність методів навчання.

Серед сучасних підходів до аналізу мотивації варто також звернути увагу на підхід "усвідомленого вибору", яка акцентує увагу на ролі автономії у прийнятті рішень студентами. Передбачається, що студенти, які мають змогу впливати на свою освітню траєкторію, частіше демонструють внутрішню мотивацію. Наприклад, вибір факультативних курсів, тем для досліджень чи індивідуальних проєктів дозволяє студентам відчувати більшу відповідальність за результати, що, своєю чергою, стимулює зацікавленість і продуктивність.

У контексті студентського середовища важливим чинником є значення групової динаміки. Теорія соціальної ідентичності Таджфела і Тернера пояснює, як належність до певної групи впливає на поведінку та мотивацію. Студенти, які ідентифікують себе як частину успішної групи, частіше прагнуть підтримувати її позитивний імідж через академічні досягнення [36]. Наприклад, участь у

студентських об'єднаннях, які мають високий рейтинг чи престиж, може мотивувати студентів до активної участі в освітньому процесі.

У сучасних умовах цифровізації особливої уваги заслуговує вплив технологій на мотивацію. Інноваційні освітні платформи, такі як інтерактивні тренажери, віртуальні симуляції або адаптивні системи навчання, надають студентам унікальні можливості для саморозвитку [42]. Цифрові технології дозволяють персоналізувати навчання, враховуючи індивідуальні потреби студентів, що значно підвищує рівень їхньої залученості. Однак надмірна залежність від технологій також може мати негативний вплив, знижуючи здатність студентів до самостійного мислення та вирішення проблем.

Особливе значення для мотивації мають стратегії подолання труднощів, які студенти використовують у процесі навчання. Теорія резилієнтності підкреслює, що здатність долати стресові ситуації та адаптуватися до змін сприяє формуванню стійкої мотивації. Наприклад, студенти, які вчаться справлятися з академічними невдачами через саморефлексію та конструктивний аналіз, частіше демонструють наполегливість у досягненні цілей [12].

Ще одним важливим аспектом є вплив культури зворотного зв'язку. Згідно з дослідженнями, регулярний і якісний зворотний зв'язок від викладачів допомагає студентам краще розуміти свої сильні та слабкі сторони, що стимулює їх до подальшого розвитку. Викладачі, які надають підтримуючий, але водночас конструктивний фідбек, сприяють формуванню позитивного ставлення до навчання та підвищенню академічної самооцінки студентів [19].

Також важливо розглянути вплив емоційного інтелекту на мотивацію студентів. Високий рівень емоційного інтелекту допомагає студентам ефективніше справлятися з міжособистісними конфліктами, стресовими ситуаціями та академічними викликами. Наприклад, студенти, які здатні контролювати свої емоції, частіше досягають успіхів у навчанні, оскільки вони краще організовують свій час і зосереджуються на завданнях.

На завершення слід зазначити, що аналіз підходів до мотивації у студентському середовищі має враховувати як теоретичні підходи, так і

практичний досвід. Застосування цих підходів у навчальному процесі дозволяє створювати ефективні стратегії для підвищення залученості студентів, стимулювання їхнього прагнення до знань і розвитку ключових компетенцій.

Отже, аналіз підходів до мотивації у студентському середовищі демонструє, що успішна навчальна діяльність базується на складній системі взаємодії внутрішніх та зовнішніх чинників. Так, наукові дослідження підтверджують, що студенти, які відчують підтримку з боку викладачів і соціального середовища, демонструють вищу мотивацію до навчання [19]. Урахування цих аспектів дозволяє створювати сприятливі умови для розвитку студентів, стимулюючи їх до самовдосконалення та досягнення високих результатів у навчанні.

1.3. Стан вивчення проблеми соціально-психологічних чинників мотивації навчальної діяльності студентів

Соціально-психологічні детермінанти мотивації навчальної діяльності студентів включають широкий спектр чинників, які формують їхню навчальну поведінку, цілі та ставлення до освітнього процесу. Вони взаємодіють із внутрішніми потребами особистості, соціальними умовами та культурним контекстом, у якому перебуває студент. У сучасному світі роль цих детермінант зростає, оскільки студенти стикаються з великим числом викликів, таких як зміна освітніх стандартів, глобалізація, технологічний прогрес і зміни на ринку праці.

Сімейне оточення залишається одним із найважливіших факторів, які впливають на формування мотивації студентів. Рівень підтримки, який надається батьками або іншими членами родини, є вирішальним для академічних успіхів. Наприклад, емоційна підтримка у складні моменти, такі як сесії або підготовка до іспитів, допомагає студентам справлятися зі стресом і зберігати інтерес до навчання. Дослідження свідчать, що студенти, які відчують схвалення та заохочення з боку сім'ї, частіше демонструють високу мотивацію досягнення, тоді як відсутність підтримки може спричинити емоційне вигорання [34].

Соціальні групи, у яких перебуває студент, також мають значний вплив. Наприклад, студенти, які відчують належність до групи, де цінуються знання та досягнення, зазвичай більше мотивовані до навчання [45]. Водночас негативний вплив можуть мати групи, в яких домінують антимотиваційні настрої, такі як ігнорування важливості освіти. У таких умовах студент може втрачати інтерес до навчальної діяльності через відчуття невідповідності цінностей.

Важливим аспектом є також вплив суспільного очікування. У багатьох культурах освіта розглядається як головний інструмент досягнення соціального статусу та успіху. Це створює додатковий мотиваційний чинник для студентів, які прагнуть відповідати очікуванням сім'ї та суспільства. Проте надмірний тиск може мати протилежний ефект, призводячи до тривожності та зниження результативності.

Навчальне середовище університету визначає, наскільки студенту комфортно і цікаво взаємодіяти з освітнім процесом. Університети, які створюють позитивну атмосферу через взаємодію студентів із викладачами, доступ до сучасних ресурсів та організацію позанавчальної діяльності, сприяють підвищенню мотивації. Крім того, викладачі, які підтримують студентів і використовують сучасні методики викладання, можуть ефективно впливати на зростання їхньої зацікавленості.

Технологічний прогрес також став ключовим чинником, що впливає на мотивацію студентів. Використання інтерактивних освітніх платформ, можливості дистанційного навчання та доступ до величезної кількості інформації допомагають студентам відчувати, що їхні зусилля можуть приносити реальний результат. Наприклад, інтерактивні завдання, такі як створення проєктів, робота у групах через онлайн-платформи або участь у вебінарах, стимулюють внутрішню мотивацію через практичне застосування знань.

Ще одним важливим фактором є культурні особливості. У різних країнах і культурах освіта має різне значення. Наприклад, у західних країнах студентів часто заохочують до автономного мислення, креативності та індивідуального

підходу до навчання. У східних культурах, навпаки, більший акцент робиться на дисципліні, наполегливості та груповій відповідальності. Ці відмінності впливають на те, як студенти формують своє ставлення до навчання і яких результатів вони прагнуть досягти.

Психологічні аспекти соціальних детермінант включають емоційну стійкість, здатність до саморегуляції та соціальну компетентність. Студенти, які вміють контролювати свої емоції, ставити реалістичні цілі та ефективно планувати час, мають вищі шанси на успіх у навчанні. Також важливою є здатність працювати в команді та підтримувати взаємодію з іншими людьми, що є невід'ємною частиною соціального навчання [40].

Теоретичні концепції, такі як теорія самовизначення та теорія соціального навчання, дозволяють глибше зрозуміти механізми впливу соціальних і психологічних чинників на мотивацію. Наприклад, відповідно до теорії самовизначення, студенти, які мають можливість обирати власні навчальні цілі, відчують більшу внутрішню мотивацію. Водночас теорія соціального навчання підкреслює важливість соціальних моделей, які можуть стати джерелом натхнення для студентів [33].

Соціально-психологічні детермінанти формують багатовимірний контекст, у якому студент має можливість розвиватися як особистість. Врахування цих чинників у процесі організації навчання допоможе створити умови для підтримки та розвитку мотивації, що є ключем до успішного академічного й особистісного зростання.

Особливе значення у формуванні мотивації навчальної діяльності студентів мають індивідуальні відмінності, які проявляються у здібностях, інтересах, темпераменті та характері [39]. Наприклад, студенти з розвиненими когнітивними здібностями швидше адаптуються до нових вимог навчального процесу та легше долають труднощі, пов'язані зі складними академічними завданнями. Водночас, такі особистісні риси, як наполегливість, цілеспрямованість та толерантність до стресу, сприяють підтримці високого рівня мотивації навіть у складних умовах навчання.

Не менш важливою є роль емоційної підтримки у створенні сприятливого соціального середовища. Викладачі, які демонструють повагу до індивідуальних особливостей студентів, надають можливість отримувати зворотний зв'язок і заохочують до участі в обговореннях, сприяють підвищенню впевненості студентів у своїх силах [20]. Такий підхід створює відчуття значущості зусиль студента, що позитивно впливає на його мотивацію. Крім того, відкритість і доброзичливість викладачів допомагають знижувати рівень тривожності та страху перед невдачами.

Під впливом сучасних тенденцій в освіті все більшого значення набуває концепція індивідуалізації навчання [37]. Студенти, які мають можливість обирати теми курсових робіт, методи виконання завдань або навіть формати участі в навчальному процесі, виявляють більшу залученість та ініціативність. Індивідуалізація дає змогу студентам відчувати контроль над власним навчанням, що стимулює їх досягати більш високих результатів.

Серед зовнішніх соціально-психологічних детермінант важливу роль відіграє економічна ситуація в суспільстві та сім'ї студента. Матеріальні труднощі можуть стати бар'єром для доступу до якісної освіти або навіть спричинити необхідність поєднувати навчання з роботою, що негативно впливає на мотивацію. Водночас наявність стипендій, грантів або інших фінансових стимулів може стати потужним мотиватором для підвищення академічної успішності. Студенти, які відчувають підтримку з боку освітніх установ у вигляді фінансової допомоги, зазвичай демонструють більшу мотивацію до навчання.

Окремо слід звернути увагу на вплив соціальних медіа, які стали невід'ємною частиною сучасного життя студентів. Соціальні платформи не лише забезпечують доступ до освітніх матеріалів, але й створюють нові можливості для взаємодії між студентами та викладачами. Наприклад, групи у соціальних мережах, де обговорюються навчальні проєкти або діляться корисними ресурсами, можуть підвищувати мотивацію через відчуття залученості до спільної діяльності. Однак надмірне використання соціальних медіа може відволікати від основних навчальних завдань, що знижує продуктивність [47].

Ключовим аспектом соціально-психологічного впливу є можливість особистісного розвитку в рамках навчального процесу [37]. Студенти, які усвідомлюють, що навчання допомагає їм розвивати критичне мислення, творчий підхід та практичні навички, демонструють вищий рівень мотивації. Університети, які надають студентам можливість брати участь у стажуваннях, тренінгах та волонтерських програмах, сприяють їхньому професійному та особистісному зростанню, що підвищує мотивацію до навчання.

Ще одним важливим чинником є можливість академічного самовираження. Наприклад, студенти, які мають можливість публікувати свої наукові роботи, брати участь у конференціях або виступати на конкурсах, відчують значну мотивацію до досягнення високих результатів. Така діяльність не лише розвиває компетенції, але й допомагає відчувати соціальну значущість своїх досягнень.

Соціально-психологічні конфлікти в групі можуть суттєво знижувати рівень мотивації [12]. Наприклад, міжособистісні суперечності між студентами або викладачами можуть створювати напружену атмосферу, яка відволікає від навчального процесу. Навпаки, ефективне управління конфліктами та створення умов для конструктивного діалогу сприяють збереженню мотивації.

Особливу увагу варто приділити гендерним аспектам мотивації. Дослідження свідчать, що чоловіки та жінки можуть мати різні мотиваційні пріоритети, що залежить від соціальних очікувань та стереотипів. Наприклад, у деяких культурах жінки можуть бути більш мотивовані досягати високих академічних результатів через необхідність доводити свою компетентність, тоді як чоловіки можуть зосереджуватися на професійних амбіціях. Розуміння цих відмінностей дозволяє ефективніше адаптувати навчальні програми.

Одним із важливих аспектів мотивації студентів є їхня здатність до самооцінки власних успіхів та невдач [30]. Самооцінка виступає основою для формування впевненості у своїх можливостях і бажання продовжувати навчання. Наприклад, студенти, які навчилися аналізувати свої досягнення та використовувати зворотний зв'язок від викладачів, частіше демонструють більш

високий рівень академічної успішності. Водночас надмірна самокритика або орієнтація лише на зовнішні оцінки може призводити до втрати внутрішньої мотивації.

Роль міжособистісних стосунків у студентському середовищі також є визначальною. Підтримуючі взаємини між одногрупниками, які базуються на довірі та взаємодопомозі, сприяють підвищенню зацікавленості у навчальному процесі [38]. Наприклад, групові проекти, які вимагають спільного вирішення завдань, стимулюють розвиток навичок комунікації та колективної відповідальності. Однак, у випадках, коли виникає конкуренція чи конфлікти, рівень мотивації може знижуватися, оскільки емоційна напруга відволікає студентів від освітніх цілей.

Вплив на мотивацію студентів мають також культурні аспекти, пов'язані з національними традиціями, системою цінностей і соціальними нормами [22]. Наприклад, у суспільствах із високим рівнем колективізму студенти зазвичай орієнтовані на досягнення групових цілей і отримують мотивацію від взаємодії з іншими членами колективу. У суспільствах з індивідуалістичною культурою основним джерелом мотивації стає особистий успіх та індивідуальні досягнення.

Особливе значення в сучасному освітньому середовищі мають новітні підходи до мотивації через інтерактивні та ігрові методики навчання. Гейміфікація, яка передбачає використання елементів гри у навчальному процесі, дозволяє підвищити зацікавленість студентів. Наприклад, система балів, нагород або змагань може спонукати студентів активніше брати участь у завданнях та підвищувати їхню продуктивність. Крім того, такі методи допомагають створювати більш динамічну та цікаву атмосферу, яка стимулює внутрішню мотивацію [11].

Не менш важливим є питання адаптації студентів до умов навчання в університеті. Перехід від шкільної до університетської системи навчання може бути складним для багатьох студентів через зміни у вимогах та підходах до навчання. Університети, які забезпечують підтримку для першокурсників, наприклад, через програми наставництва або семінари з розвитку навичок

самостійного навчання, допомагають зменшити рівень стресу та підвищити залученість до освітнього процесу [2].

Соціально-психологічні детермінанти також впливають на професійну орієнтацію студентів. Усвідомлення зв'язку між навчанням і майбутньою кар'єрою є потужним стимулом для досягнення академічних результатів. Студенти, які чітко уявляють собі перспективи працевлаштування після закінчення університету, зазвичай демонструють вищий рівень мотивації до навчання [35].

Таким чином, соціально-психологічні детермінанти формують комплексний вплив на мотивацію студентів, який охоплює як особистісні, так і зовнішні фактори. Усвідомлення цих чинників дозволяє розробляти більш ефективні стратегії підтримки мотивації, що є важливим завданням як для викладачів, так і для студентів.

Висновки до розділу I

У першому розділі роботи було проаналізовано теоретичні аспекти мотивації навчальної діяльності студентів та ключові підходи до її вивчення. Мотивація, як складне та багатогранне психологічне явище, відіграє вирішальну роль в успіху студентів. Вона визначає спрямованість, інтенсивність та тривалість їхніх навчальних зусиль, впливаючи на досягнення та задоволення від навчання.

Серед найвпливовіших теорій та підходів до мотивації можна виділити теорію ієрархії потреб А. Маслоу, теорію очікувань В. Врума та теорію самодетермінації Е. Десі та Р. Райана. Соціально-психологічні детермінанти мотивації навчальної діяльності студентів охоплюють широкий спектр факторів, що формують їхню навчальну поведінку, цілі та ставлення до освітнього процесу. Серед них можна виділити соціальне оточення (сім'я, одногрупники, викладачі), навчальне середовище (організація навчального процесу, методи викладання, доступність ресурсів), індивідуальні особливості студентів

(здібності, інтереси, особистісні якості) та соціокультурні фактори (традиції, цінності, стереотипи).

Мотивація навчальної діяльності студентів є динамічним процесом, який залежить від багатьох факторів та може змінюватися протягом навчання. Важливо враховувати ці особливості для створення ефективних програм та стратегій підтримки мотивації студентів. Подальше дослідження соціально-психологічних детермінант мотивації навчальної діяльності студентів є важливим для розвитку педагогічної науки та практики, оскільки дозволяє створювати більш ефективні методи навчання та сприяти успішному становленню майбутніх фахівців.

Цей розділ служить теоретичним фундаментом для подальшого емпіричного дослідження мотивації навчальної діяльності студентів, представленого в наступному розділі роботи.

РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ДЕТЕРМІНАНТ МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

2.1. Програма емпіричного дослідження: мета, завдання, вибірка, інструменти, процедура

У рамках практики було проведено емпіричне дослідження мотивації навчальної діяльності студентів першого та четвертого курсів. Для цього використовувалися різні методи психологічної діагностики, що дозволяють оцінити рівень академічної мотивації, її структуру та детермінанти, що на неї впливають.

Основним методом дослідження стала «Шкала академічної мотивації» (Т. О. Гордєєва, О. А. Сичов, Є. Н. Осін), яка дозволяє визначити внутрішню та зовнішню мотивацію студентів. Даний метод є надійним та широко використовуваним у психологічних дослідженнях мотивації.

Також було використано тест соціально-психологічних установок особистості в мотиваційно-потребовій сфері (методика Потьомкіної в українському перекладі), що допомагає визначити основні установки особистості щодо навчання та виявити, які мотиви переважають у студентів.

Додатково було застосовано тест зовнішньої і внутрішньої мотивації (Х. Зіверт), який дозволяє оцінити ступінь автономності мотивації студента. Цей тест допомагає зрозуміти, наскільки студент навчається через власний інтерес або ж під впливом зовнішніх факторів, таких як очікування батьків чи суспільства.

Щоб оцінити вплив зовнішніх факторів на навчальну мотивацію студентів, було розроблено додаткове анкетування, яке включало запитання про вплив економічної та політичної ситуації, сімейного середовища, взаємин у студентській групі та з викладачами.

Анкетування, тест, інструкцію та інтерпретацію до кожної методики можна знайти в «Додаток Ж, З, К, Л».

У дослідженні взяли участь 30 студентів різного віку та статі, що навчаються на першому та четвертому курсах. За віковим розподілом найбільшу групу склали студенти у віці 18-19 років – 53,3%. Значну частку становили студенти 20-21 років – 26,7%. Найменшу частку мали студенти у віці 21-22 роки – 13,3% та 16-17 років – 6,7%. Результати відсоткового розподілу вибірки за віком подані на рис. 2.1.

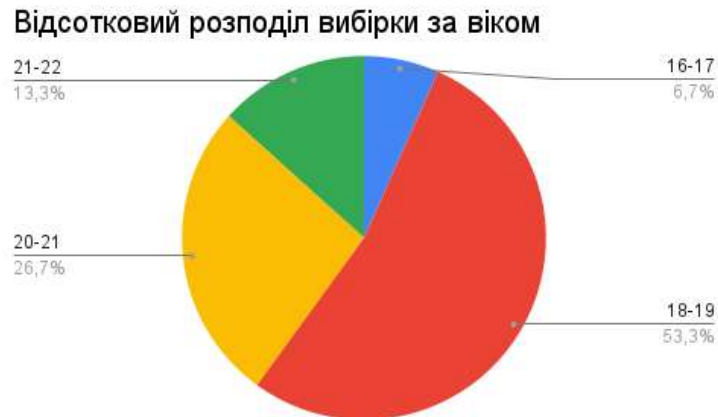

Рис. 2.1. Результати відсоткового розподілу вибірки за віком

За статевим розподілом вибірка була переважно жіночою: 96,7% учасників ідентифікували себе як жінки (рис. 2.2). Частка не визначеної статі у дослідженні становила 3,3%.

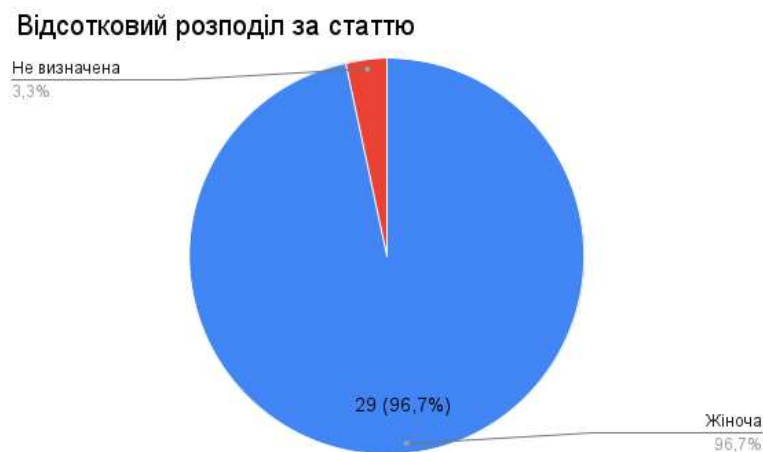

Рис. 2.2. Результати відсоткового розподілу вибірки за статтю

Щодо курсового розподілу (рис. 2.3), 56,7% опитаних були студентами четвертого курсу, тоді як студенти першого курсу становили 43,3%. Такий розподіл дає змогу порівняти особливості мотивації студентів, які лише

розпочинають навчання у закладі вищої освіти, та тих, хто вже завершує навчання.

Відсотковий розподіл вибірки за курсом

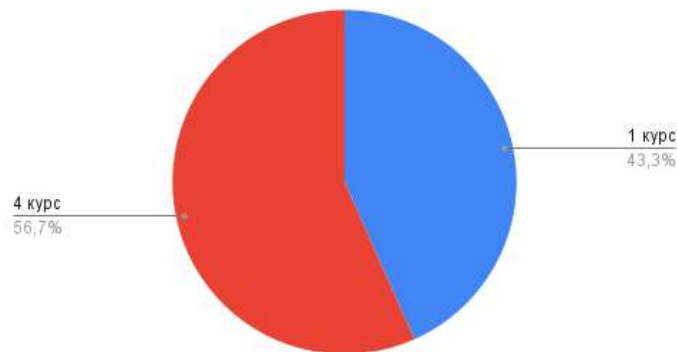

Рис. 2.3. Результати відсоткового розподілу вибірки за курсом

Дослідження проходило у кілька ключових етапів. На першому етапі було сформульовано проблему дослідження та визначено його мету – виявити соціально-психологічні детермінанти мотивації навчальної діяльності студентів. Було розроблено гіпотези та обрано відповідні методи діагностики.

Другий етап передбачав підготовку опитувальних інструментів. Використано такі методики:

- Шкала академічної мотивації (Т. О. Гордєєва, О. А. Сичов, Є. Н. Осін) для оцінки різних типів мотивації студентів.
- Діагностика соціально-психологічних установок особистості у мотиваційно-потребовій сфері (методика Потьомкіної в українському перкладі), що допомогла оцінити схильність до певних поведінкових установок.
- Тест зовнішньої і внутрішньої мотивації (Х. Зіверт), який дав змогу визначити, наскільки студенти орієнтовані на внутрішні або зовнішні мотиви у навчальній діяльності.
- Анкета з додатковими соціально-психологічними показниками, що включала запитання щодо впливу економічно-політичної ситуації на навчання, сімейного оточення, стосунків з викладачами та академічною групою.

Методика визначення внутрішньої та зовнішньої мотивації (Х. Зіверт) складається з 31 твердження, які оцінюються за шестибальною шкалою від 1 («зовсім не відповідає») до 6 («повністю відповідає»). Розрахунок балів проводиться окремо для кожної шкали: обчислюється сума відповідей за 15 запитаннями, що відповідають внутрішній або зовнішній мотивації, та ділиться на 15. За отриманими результатами інтерпретуються рівні мотивації: 1–3,5 бала — низький рівень; 3,5–6 балів — високий рівень. Також у методиці передбачена шкала соціальної бажаності (шкала брехні), що оцінює достовірність відповідей.

Опитувальник для діагностики соціально-психологічних установок особистості в мотиваційно-потребовій сфері (адаптація методики Т. Потьомкіної) містить 80 тверджень, на які респонденти відповідають «так» або «ні». Методика поділена на дві частини, кожна з яких включає по дві шкали: «процес – результат», «альтруїзм – егоїзм», «свобода – влада», «праця – гроші». Кожна відповідь «так» оцінюється в 1 бал, після чого підраховується сума за кожною шкалою. Методика дозволяє виявити домінуючі мотиваційні установки студентів.

Шкала академічної мотивації (Т. О. Гордєєва, О. А. Сичов, Є. Н. Осін) складається з 28 пунктів, кожен з яких оцінюється за п'ятибальною шкалою. Методика дозволяє оцінити різні аспекти академічної мотивації: пізнавальну мотивацію, мотивацію досягнення, саморозвитку, самоповаги, а також зовнішню мотивацію (екстернальну та інтроєційовану) та амотивацію. Підрахунок здійснюється шляхом сумування балів за групами тверджень, що відповідають кожній шкалі. Інтерпретація базується на порівнянні отриманих «сирих» балів, оскільки стандартизованих норм у цій методиці не передбачено.

У межах емпіричного дослідження, окрім стандартизованих психодіагностичних методик, було розроблено коротке анкетування, спрямоване на виявлення додаткових соціально-психологічних детермінант, що можуть впливати на мотивацію навчальної діяльності студентів. Метою цього блоку було дослідити суб'єктивну оцінку студентами важливих аспектів навчального середовища та зовнішніх умов.

Респондентам було запропоновано оцінити за 10-бальною шкалою ступінь впливу наступних чинників: вплив економічно-політичної ситуації в країні, вплив сімейної ситуації, якість взаємин у навчальній групі, характер взаємодії з викладачами та академічною групою.

Для кожного запитання респондент ставив оцінку від 0 (відсутність впливу) до 10 (максимальний вплив). Отримані дані вносилися в таблицю та аналізувалися за допомогою описової статистики: середнє арифметичне значення по кожному пункту, стандартне відхилення (SD), а також порівняльний аналіз між групами (1-й та 4-й курси).

Останній етап дослідження передбачав інтерпретацію отриманих результатів та їх узагальнення. На основі аналізу даних були сформульовані висновки та розроблені рекомендації для покращення мотивації студентів у навчальній діяльності.

Такий підхід дозволив отримати комплексну картину мотиваційних особливостей студентів та виокремити соціально-психологічні детермінанти, що опосередковують їхню навчальну активність.

2.2. Результати дослідження та їх аналіз

У дослідженні брали участь 30 студентів. Вік випробовуваних – від 16 до 22 років. Вибірку склали студенти 1 (17 осіб) та 4 (13 осіб) курсів.

На першому етапі ми використовували методику «Тест зовнішньої і внутрішньої мотивації Х. Зіверт». Отримані дані були оброблені для визначення рівня зовнішньої та внутрішньої мотивації кожного студента.

Згідно з результатами, у більшості студентів вибірки спостерігається тенденція до домінування внутрішньої мотивації над зовнішньою (рис. 2.4).

Рис. 2.4. Результати розподілу студентів за домінуючим типом мотивації

Кругова діаграма демонструє розподіл студентів вибірки за їхнім домінуючим типом мотивації, визначеним на основі порівняння середніх балів за шкалами внутрішньої та зовнішньої мотивації тесту Х. Зіверта. Переважна більшість студентів – 66.7% – мають домінуючу внутрішню мотивацію, що свідчить про їхню схильність до навчання, керовану внутрішнім інтересом, задоволенням від процесу та прагненням до саморозвитку. Значна частка студентів – 30.0% – характеризується домінуючою зовнішньою мотивацією, що вказує на важливість зовнішніх факторів, таких як оцінки, похвала чи заохочення, у їхній навчальній діяльності. Невелика частина студентів – 3.3% – демонструє збалансовану мотивацію, де рівень внутрішніх та зовнішніх мотивів є приблизно однаковим. Таким чином, результати свідчать про те, що внутрішня мотивація є більш поширеною серед опитаних студентів.

Домінування внутрішньої мотивації говорить про те, що значна частина студентів має прагнення ставити перед собою важкі завдання, знаходити різні варіанти їх вирішення, а також отримувати задоволення від їх виконання. У них також є потреба в отриманні нових знань і можливість прояву своєї активності в різних видах діяльності.

Професійна підготовка студентів є важливим аспектом, і результати дослідження мотивації навчальної діяльності у вищому навчальному закладі підкреслюють необхідність її детального вивчення. Значні можливості в цьому

напрямку відкриваються у вивченні структури мотивації та використанні мотиваційних ресурсів, оскільки ефективність навчальної діяльності студентів безпосередньо залежить від рівня розвитку їхньої мотивації. Серед усіх видів мотивації найбільш важливими є внутрішня, тобто мотиви, безпосередньо пов'язані із самою навчальною діяльністю та процесом її протікання.

Розглядаючи вираженість внутрішньої мотивації у студентів різних курсів нашої вибірки (1-го та 4-го), можна відзначити певні особливості.

Студенти 1-го курсу, які нещодавно вступили до університету, можуть відчувати значний стрес. У цей період важливу роль відіграє прагнення виправдати очікування батьків, викладачів та близьких. Ставши студентами, багато хто з них усвідомлює зусилля, докладені батьками, і це може стимулювати бажання успішно навчатися. Першокурсники також перебувають у процесі адаптації до нового способу життя, підтвердження правильності вибору професії та налагодження нових зв'язків.

Студенти 4-го курсу, наближаючись до завершення навчання, крім прагнення до глибоких знань, починають більше замислюватися про майбутнє працевлаштування та практичне застосування отриманих знань. Для них важливими стають оцінки в додатку до диплома, оскільки вони розглядають їх як один із факторів успішного працевлаштування. Можливість отримати інтелектуальне задоволення від навчання також може бути значущим мотивом для студентів старших курсів, які залучені до написання курсових і наукових робіт та мають сформовані професійні інтереси.

Розглянемо виявлені особливості соціально-психологічних установок особистості у мотиваційно-потребовій сфері студентів 1-го та 4-го курсів за допомогою методики Потьомкіної у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Показники вибірки за методикою «Діагностика соціально-психологічних установок особистості в мотиваційно-потребовій сфері» студентів 1 та 4 курсів

	1 курс					4 курс				
Орієнтація	(17 осіб)	M	SD	min	max	(13 осіб)	M	SD	min	max
Орієнтація на процес	5.9%	7.00	2.00	3	10	23.1%	6.62	1.33	5	9
Орієнтація на результат	5.9%	5.35	2.64	1	9	7.7%	6.00	2.58	1	9
Орієнтація на альтруїзм	11.8%	5.71	2.39	1	9	23.1%	5.23	1.42	3	8
Орієнтація на егоїзм	11.8%	4.18	2.55	0	9	7.7%	4.31	1.70	0	7
Орієнтація на роботу	17.6%	7.35	2.55	1	10	23.1%	8.00	2.2	3	10
Орієнтація на свободу	5.9%	3.94	3.83	0	10	7.7%	3.38	3.47	0	10
Орієнтація на владу	17.6%	4.06	3.78	0	10	30.8%	6.46	2.53	2	10
Орієнтація на гроші	5.9%	2.41	2.45	0	9	38.5%	3.92	2.78	0	9

Серед студентів 1-го курсу за результатами першої частини методики найбільш вираженими виявилися орієнтація на альтруїзм (11.8%) та орієнтація на егоїзм (11.8%). Це може здаватися дещо суперечливим на перший погляд. Високий показник альтруїзму може свідчити про наявність у частини першокурсників емпатії, чуйності та бажання допомагати іншим, що є важливими якостями для майбутніх психологів. Водночас, виражена орієнтація на егоїзм може відображати природне прагнення до самоствердження та задоволення власних потреб на початковому етапі навчання.

За результатами другої частини методики у студентів 1-го курсу домінують орієнтація на роботу (17.6%) та орієнтація на владу (17.6%). Орієнтація на роботу може вказувати на готовність першокурсників докладати зусиль у навчанні та прагнення до досягнень. Виражена орієнтація на владу може відображати бажання контролювати ситуацію, впливати на інших та займати лідерські позиції, що також

може бути пов'язано зі становленням особистості та професійним розвитком.

Розглянемо детальніше представлені в таблиці дані щодо найвищих показників соціально-психологічних установок у студентів 1-го та 4-го курсів.

Орієнтація на процес: спостерігається значне зростання орієнтації на процес від 1-го курсу (5.9%) до 4-го курсу (23.1%). Це може свідчити про те, що з плином навчання студенти-психологи починають більше цінувати сам процес здобуття знань, дослідницьку діяльність та глибше занурення в предмет вивчення, а не лише кінцевий результат.

Орієнтація на результат: показник орієнтації на результат є відносно низьким на обох курсах (5.9% на 1-му та 7.7% на 4-му). Це може вказувати на те, що для більшості студентів важливим є не лише оцінка їхньої роботи, але й отримання нового досвіду та знань, особливо на старших курсах, де зростає розуміння складності майбутньої професії.

Орієнтація на альтруїзм: відсоток студентів з найвищою орієнтацією на альтруїзм зростає від 1-го курсу (11.8%) до 4-го курсу (23.1%). Це є позитивною динамікою, оскільки, як зазначалося раніше, альтруїзм є важливою професійною якістю, що передбачає доброту, чуйність, емпатію та співпереживання.

Орієнтація на егоїзм: показник орієнтації на егоїзм є вищим на 1-му курсі (11.8%) порівняно з 4-м курсом (7.7%). Це може відображати природне прагнення до самоствердження, більш характерне для початкових етапів навчання, яке згодом може дещо зменшуватися зі зростанням професійної свідомості.

Орієнтація на роботу: частка студентів з найвищою орієнтацією на роботу також зростає від 1-го курсу (17.6%) до 4-го курсу (23.1%). Це може свідчити про підвищення готовності докладати зусиль у навчанні та майбутній професійній діяльності зі збільшенням курсу навчання.

Орієнтація на свободу: орієнтація на свободу має відносно низькі показники на обох курсах (5.9% у 1-му та 7.7% у 4-му). Однак, свобода може представляти одну з найважливіших людських цінностей, тому навіть такий відсоток може бути значущим.

Орієнтація на владу: спостерігається помітне зростання орієнтації на владу від 1-го курсу (17.6%) до 4-го курсу (30.8%). Це може бути пов'язано з усвідомленням студентами старших курсів можливостей професійного зростання та бажанням впливати на інших у своїй майбутній діяльності.

Орієнтація на гроші: найбільш значуще зростання спостерігається в орієнтації на гроші – від 5.9% на 1-му курсі до 38.5% на 4-му курсі. Це є цілком очікуваним, оскільки студенти на завершальному етапі навчання починають активно замислюватися про своє працевлаштування та матеріальне забезпечення.

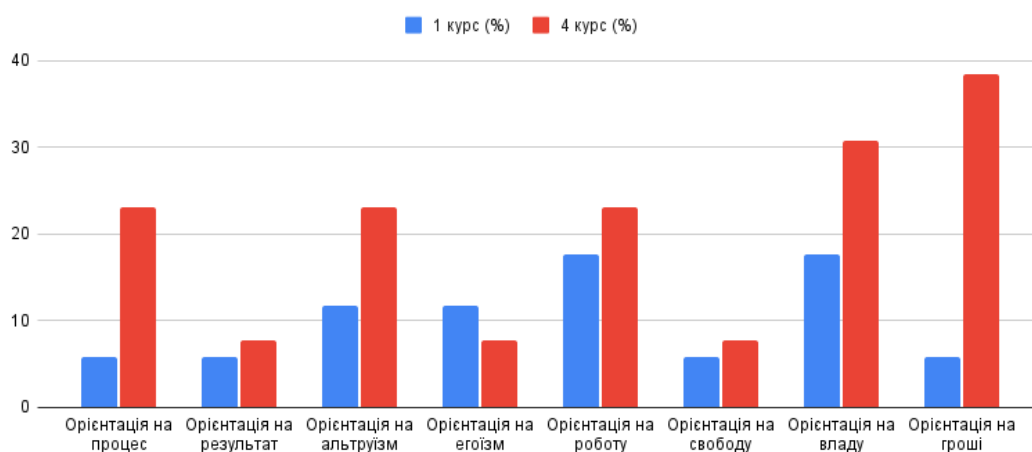

Рис. 2.5. Порівняння результатів студентів першого та четвертого курсів за методикою Потьомкіної

Загалом, порівняння результатів студентів 1-го та 4-го курсів за методикою Потьомкіної виявляє певні тенденції у зміні їхніх соціально-психологічних установок. Зокрема, зростає значущість орієнтації на процес, альтруїзм, роботу, владу та гроші, що може відображати еволюцію їхніх мотиваційно-потребнісних орієнтацій у процесі професійного навчання.

Порівнюючи результати студентів 1-го та 4-го курсів, можна помітити певні зміни у їхніх соціально-психологічних установках, що ймовірно пов'язано з процесом навчання та професійного становлення.

На третьому етапі дослідження ми вивчали мотивацію навчальної діяльності студентів-психологів 1-го та 4-го курсів за допомогою методики

"Шкала академічної мотивації" (Т. О. Гордєєва, О. А. Сичов, Є. Н. Осін) (див. табл. 2.2).

Таблиця 2.2

**Показники вибірки за методикою "Шкала академічної мотивації"
студентів 1 та 4 курсів**

	1 курс					4 курс				
Шкала академічної мотивації	(17 осіб)	M	SD	min	max	(13 осіб)	M	SD	min	max
Пізнавальна мотивація	29,4%	14.71	4.19	4	20	53,8%	13.31	3.4	4	20
Мотивація досягнення	17,6%	13.29	4.33	4	20	15,4%	11.92	3.9	4	20
Мотивація саморозвитку	11,8%	13.65	4.44	4	20	7,7%	12.54	4.31	4	20
Мотивація самоповаги	5,9%	13.35	4.26	4	20	7,7%	12.54	3.89	4	20
Інтроєктивна мотивація	23,5%	12.65	2.42	7	17	7,7%	12.54	3.64	7	17
Екстернальна мотивація	5,9%	10.53	2.72	4	19	0,0%	11.92	3.95	4	19
Амотивація	5,9%	9.47	3.06	5	17	7,7%	11.77	3.0	5	17

Розглянемо та виконаємо аналіз за поданою вище таблицею.

Ми бачимо, що у досліджуваних високі показники мають такі шкали як: пізнавальна мотивація (53,8% – 4 курс; 29,4% – 1 курс), інтроєктивна мотивація (23,5% – 1 курс), мотивація досягнення (17,6% – 1 курс; 15,4% – 4 курс).

Це говорить нам про те, що студенти в ході навчальної діяльності є сприйнятливими до нових знань. Їхня навчальна діяльність відрізняється тим, що вони розуміють і виконують ті цілі, які ставить перед ними викладач.

Зазначимо основні відмінності мотивації студентів різних курсів. Першочергово, можна виділити, що на обох курсах навчання домінують показники пізнавальної мотивації. Це вже є ознакою того, що студенти налаштовані на сам процес навчання, бажання отримати досвід у певній діяльності та використовувати свої знання за межами університету.

Але, все ж таки, спостерігаються зміни самої мотивації за весь період навчання. На першому курсі ми визначили, що в них превалює, окрім

пізнавальної (29,4%), інтродуктивна мотивація (23,5%) та мотивація досягнення (17,6%). Це може бути обґрунтовано тим, що на першому місці у першокурсників стоїть бажання добитися максимально високих результатів у навчанні. В основі активності лежить надія та потреба в досягненні успіху. Такі студенти зазвичай відповідальні, ініціативні та активні.

Також у частини студентів 1-го курсу є спонукання до навчання, що з'являється через почуття обов'язку перед собою, рідними та іншими значущими людьми.

На четвертому курсі переважає пізнавальна мотивація (53,8%). Відносно вираженою є мотивація досягнення (15,4%). Зростання пізнавальної мотивації може свідчити про поглиблення інтересу до майбутньої професії.

Порівнюючи обидва курси, ми бачимо, що на 4-му курсі значно зростає внутрішня зацікавленість навчанням (пізнавальна мотивація), а вплив інтродукованої мотивації (навчання через почуття обов'язку) зменшується.

З наступного дослідження соціально-психологічних детермінант можна зрозуміти наступну інформацію про відмінності та схожості у сприйнятті різних аспектів навчання студентами першого та четвертого курсів:

Сприйняття впливу на навчальну діяльність

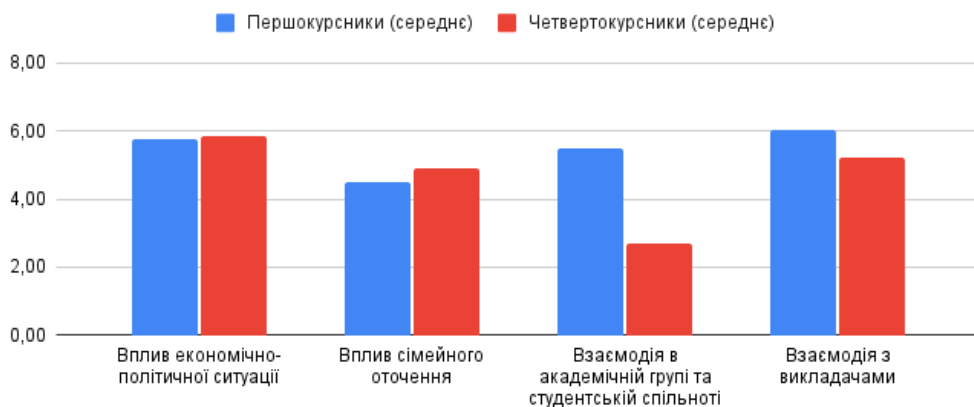

Рис. 2.6. Порівняння впливу соціально-психологічних детермінант між студентами першого та четвертого курсів

Обидва курси відчують схожий рівень впливу економічної та політичної ситуації в країні на свою мотивацію до навчання. Це свідчить про те, що

макроекономічні та політичні події є значущим фактором для студентів на різних етапах навчання.

Четвертокурсники в середньому відчують дещо більший позитивний вплив сімейного оточення на своє навчання порівняно з першокурсниками. Це може бути пов'язано зі зростаючою підтримкою сім'ї на завершальному етапі навчання, коли студенти готуються до випуску та початку кар'єри. Також можуть відрізнятися життєві обставини студентів на різних курсах.

Існує помітна різниця у сприйнятті блоку питань про взаємодію в академічній групі та студентській спільноті. Першокурсники значно позитивніше оцінюють свою академічну групу, відчують більшу підтримку від одногрупників, сильніше відчують себе частиною студентської спільноти та відзначають вищий рівень взаємодопомоги. Це може відображати початковий етап навчання, коли студенти активно налагоджують нові соціальні зв'язки та відчують більшу згуртованість групи.

Натомість, у четвертокурсників ці показники значно нижчі. Це може бути пов'язано з тим, що на старших курсах студенти більше зосереджені на індивідуальних цілях, спеціалізації та майбутній кар'єрі, що може призводити до меншої згуртованості групи та відчуття спільності.

Першокурсники в середньому дещо позитивніше оцінюють свою взаємодію з викладачами за різними аспектами (комфортність спілкування, справедливість, підтримка, якість зворотного зв'язку, легкість звернення за допомогою). Це може бути пов'язано з тим, що на початкових етапах навчання викладачі приділяють більше уваги адаптації студентів до університетського середовища. З часом, на старших курсах, характер взаємодії може змінюватися, а очікування студентів стають іншими.

Для поглибленого аналізу детермінант, що впливають на мотивацію студентів, було проведено описову статистику за чотирма показниками: вплив економічно-політичної ситуації в країні, вплив сімейного оточення, взаємодія з академічною групою, а також взаємодія з викладачами. У таблиці 2.3 подано

середнє арифметичне значення, медіану та стандартне відхилення (SD) окремо для груп першокурсників і четвертокурсників.

Таблиця 2.3

	1 курс		4 курс	
Показник	М	SD	М	SD
Вплив економічно-політичної ситуації	25.59	9.76	33.23	11.847
Вплив сімейного оточення	21.00	6.021	25.08	10.696
Взаємодія в академічній групі	24.18	10.573	25.23	13.541
Взаємодія з викладачами	33.06	7.854	31.69	12.625

Результати засвідчили, що обидві групи студентів демонструють близькі оцінки впливу економіки та політики, що підтверджується подібними середніми значеннями та близькими медіанами. Це свідчить про загальну чутливість до макросоціальних факторів, незалежно від етапу навчання.

Водночас четвертокурсники в середньому дещо вище оцінили вплив сімейного оточення, що може свідчити про зростання значущості підтримки родини у завершальний період навчання. Стандартне відхилення за цим показником є меншим у першокурсників, що вказує на більш однорідне сприйняття в групі.

Найбільші міжкурсні відмінності виявлено у сфері взаємодії з академічною групою. Першокурсники мають значно вищі середні оцінки та медіани, що може свідчити про більш активну соціалізацію на початковому етапі навчання. У четвертокурсників спостерігається більша варіативність у відповідях (вище SD), що ймовірно пов'язано з індивідуалізацією освітнього шляху.

Оцінка взаємодії з викладачами також виявила дещо вищі показники у першокурсників, що можна пояснити більшим рівнем включення викладачів у процес адаптації нових студентів. У старшокурсників цей показник має більший розкид, що свідчить про ширший спектр досвіду взаємодії – від підтримуючого до дистанційного.

Таким чином, таблиця 2.3 відображає як спільні, так і відмінні риси у сприйнятті студентами зовнішніх впливів на мотивацію залежно від курсу

навчання, що є важливим для цілісного розуміння соціально-психологічних детермінант академічної активності.

Для перевірки гіпотези про вплив соціально-психологічних детермінант на загальний рівень академічної мотивації було використано метод множинної лінійної регресії. В якості залежної змінної (тобто того, що ми намагаємося пояснити) було обрано показник академічної мотивації, розрахований як сума балів за всіма шкалами методики «Шкали академічної мотивації», що включає мотивацію досягнення, пізнавальну мотивацію, мотивацію саморозвитку, мотивацію самоповаги, а також інтроєкційовану, екстернальну мотивацію та амотивацію.

Незалежними змінними (тобто тим, що, на нашу думку, впливає) стали показники, що відображають соціально-психологічні детермінанти навчальної діяльності: «Вплив економічно-політичної ситуації на навчальну діяльність», «Вплив сімейного оточення», «Взаємодія в академічній групі та студентській спільноті» та «Взаємодія з викладачами».

Звіт «Опис моделі» (табл. 2.4) показав, що коефіцієнт детермінації R^2 дорівнює 0.326, а скоригований R^2 – 0.218. Це означає, що близько 32.6% варіабельності рівня академічної мотивації студентів пояснюється впливом чотирьох включених змінних. Хоча цей показник не є дуже високим, він свідчить про наявність певної прогностичної цінності моделі.

Таблиця 2.4

Результат множинного лінійного регресійного аналізу

Опис моделі				
Моделі	R	R^2	Скоригований R^2	Стандартна помилка оцінки
1	.571 ^a	.326	.218	13.681

По-друге, розглянемо результат ANOVA (Аналіз дисперсії) (див. табл. 2.5). F-статистика становить 3.022 при рівні значущості (Sig.) = 0.037, що є нижчим за критичне значення $\alpha = 0.05$. Це свідчить про те, що модель у цілому є статистично значущою, тобто сукупний вплив незалежних змінних — взаємодії з

викладачами, взаємодії з академічною групою, впливу економічно-політичної ситуації та ситуації в сім'ї — достовірно пояснює варіації у рівні академічної мотивації. Отже, гіпотеза про відсутність впливу цих факторів відхиляється, що підтверджує наявність між ними та академічною мотивацією певного зв'язку.

Таблиця 2.5

Результат множинного лінійного регресійного аналізу

ANOVA ^a						
Модель		Сума квадратів	ст. вільн.	Середній квадрат	F	Знач.
1	Регресія	2262.419	4	565.605	3.022	.037 ^b
	Залишок	4679.747	25	187.190		
	Всього	6942.167	29			

По-третє, детальний аналіз коефіцієнтів ("Коефіцієнти^a") дозволив оцінити вплив кожної незалежної змінної окремо (див. табл. 2.6):

Особливої уваги заслуговує показник взаємодії з викладачами, який має найвищий стандартований коефіцієнт Бета = 0.441, $t = 2.263$, $p = 0.033$. Це вказує на статистично значущий позитивний вплив даного чинника: студенти, які відзначають доброзичливі, підтримувальні стосунки з викладачами, демонструють вищу академічну мотивацію.

Інші змінні не продемонстрували статистичної значущості (усі $p > 0.05$), хоча мають різноспрямовані впливи:

- Економічно-політична ситуація ($B = 0.220$; $p = 0.391$) - позитивний, але слабкий і незначущий вплив.
- Сімейне оточення ($B = -0.045$; $p = 0.895$) - незначний негативний ефект.
- Взаємодія в групі ($B = 0.189$; $p = 0.469$) - позитивний, але статистично не підтверджений.

Таблиця 2.6

Результат множинного лінійного регресійного аналізу

Коефіцієнти ^a						
Модель		Нестандартизовані коефіцієнти		Стандартизовані коефіцієнти	Т	Знач.
		В	Стандартна помилка	Бета		
1	(Константа)	55.083	11.165		4.934	<.001
	Економічно-політична ситуація	.220	.252	.159	.872	.391
	Вплив сімейного оточення	-.045	.336	-.025	-.134	.895
	Взаємодія в групі	.189	.258	.144	.735	.469
	Взаємодія з викладачами	.680	.301	.441	2.263	.033

Таким чином, результати регресійного аналізу дозволяють зробити висновок, що взаємодія з викладачами є значущим соціально-психологічним детермінантом академічної мотивації студентів. Інші досліджувані фактори також можуть мати певний вплив, проте в межах даної вибірки він не виявився статистично значущим. Це свідчить про доцільність подальших досліджень з урахуванням розширеної вибірки та додаткових змінних.

Важливо зазначити, що у кількох респондентів за тестом Х. Зіверта показники за шкалою брехні були підвищеними. Це може вказувати на їхнє прагнення дати соціально бажані відповіді, що, можливо, дещо вплинуло на об'єктивність деяких даних.

Продовжуючи аналіз отриманих даних, наступним кроком стало вивчення взаємозв'язків між досліджуваними психологічними показниками. Для поглибленого розуміння природи взаємозв'язків між різними вимірами мотивації, а також для оцінки потенційного впливу соціальної бажаності відповідей на отримані дані, було проведено кореляційний аналіз.

У цьому дослідженні використовувався коефіцієнт кореляції Пірсона, що є доцільним для аналізу зв'язків між кількісними змінними.

Результати проведеного кореляційного аналізу представлено у таблиці 2.7 та таблиці 2.8, що відображають матрицю кореляцій Пірсона між досліджуваними змінними: внутрішньою та зовнішньою мотиваціями та соціально-психологічними детермінантами, а також академічною мотивацією та тими ж детермінантами.

Таблиця 2.7

Результати кореляційного аналізу між показниками методики «Тест зовнішньої і внутрішньої мотивації Х. Зіверта» та соціально-психологічними детермінантами

Показник	Економічно-політична ситуація	Вплив сімейного оточення	Взаємодія в групі	Взаємодія з викладачами
Зовнішня мотивація	.172	-.214	-.044	-.099
Внутрішня мотивація	.695	.493	.425	.493

Примітка: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$

Таблиця 2.8

Результати кореляційного аналізу між показниками методики «Шкала академічної мотивації (Т. О. Гордєєва, О. А. Сичов, Є. Н. Осін)» та соціально-психологічними детермінантами

Показник	Економічно-політична ситуація	Вплив сімейного оточення	Взаємодія в групі	Взаємодія з викладачами
Мотивація досягнення	-.020	-.045	.283	.457*
Пізнавальна мотивація	.049	-.005	.340	.511*
Мотивація саморозвитку	-.085	-.144	.268	.461*
Мотивація самоповаги	.000	-.089	.332	.560**
Інтроспекційована мотивація	.218	.054	.350	.190
Екстернальна мотивація	.518**	.521**	.077	0.12
Амотивація	.383*	.143	-.074	-.147

Примітка: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$

Проведений кореляційний аналіз розкрив складну систему взаємозв'язків між різними компонентами мотиваційної сфери досліджуваних студентів. Отримані результати демонструють як очікувані, так і несподівані патерни кореляцій між вимірюваними параметрами.

Найбільш виражені позитивні кореляції виявлено між показниками мотивацією досягнення, пізнавальною мотивацією та мотивацією саморозвитку. Коефіцієнти кореляції між цими показниками становлять від $r = 0,800$ до $r = 0,891$ ($p < 0,01$), що свідчить про їх тісний взаємозв'язок та належність до єдиного конструкта внутрішньої академічної мотивації. Це може підтвердити положення про те, що студенти з високою мотивацією досягнення зазвичай демонструють високі показники пізнавального інтересу та прагнення до саморозвитку.

Мотивація самоповаги також показала сильні позитивні кореляції з усіма компонентами внутрішньої мотивації ($r = 0,824-0,891$, $p < 0,01$), що вказує на важливість самооцінки та визнання в структурі академічної мотивації студентів.

Цікавим є виявлений позитивний зв'язок між зовнішньою та внутрішньою мотивацією ($r = 0,633$, $p < 0,01$), що може свідчити про можливість їх одночасного існування у студентів, коли зовнішні стимули не пригнічують, а доповнюють внутрішню мотивацію до навчання.

Натомість екстернальна мотивація показала негативні кореляції з мотивацією саморозвитку ($r = -0,413$, $p < 0,05$) та самоповаги ($r = -0,459$, $p < 0,05$), що свідчить про протилежність зовнішнього контролю та внутрішніх мотиваційних процесів.

Найбільш значущий вплив на академічну мотивацію студентів здійснює якість взаємодії з викладачами. Цей фактор показав статистично значущі позитивні кореляції з усіма компонентами внутрішньої мотивації: мотивацією досягнення ($r = 0,457$, $p < 0,05$), пізнавальною мотивацією ($r = 0,511$, $p < 0,05$), мотивацією саморозвитку ($r = 0,461$, $p < 0,05$) та особливо з мотивацією самоповаги ($r = 0,560$, $p < 0,01$).

Ці результати підкреслюють важливість якісної педагогічної комунікації, підтримки та зворотного зв'язку від викладачів як чинників, що сприяють розвитку внутрішньої мотивації студентів до навчальної діяльності.

Економічно-політична ситуація показала позитивні кореляції з екстернальною мотивацією ($r = 0,518$, $p < 0,01$) та амотивацією ($r = 0,383$, $p < 0,05$). Це може свідчити про те, що нестабільність у суспільстві посилює зовнішній локус контролю студентів та може призводити до зниження загальної мотивації до навчання.

Вплив сімейного оточення також виявив позитивний зв'язок з екстернальною мотивацією ($r = 0,521$, $p < 0,01$), що може вказувати на роль сімейного тиску та зовнішніх очікувань у формуванні мотиваційних установок студентів.

Отримані результати свідчать про складну структуру академічної мотивації студентів, де внутрішні мотиваційні компоненти утворюють тісно пов'язану систему, а зовнішні фактори мають диференційований вплив на різні аспекти мотивації. Особливо важливою є роль якісної педагогічної взаємодії як

чинника, що сприяє розвитку внутрішньої мотивації, тоді як соціально-економічні стресори можуть посилювати зовнішню регуляцію навчальної поведінки студентів.

2.3. Рекомендації для підвищення мотивації студентів

Психологічна культура особистості є важливим фактором, що визначає рівень адаптації людини до соціальних умов, її здатність до саморегуляції та підтримки психологічного благополуччя. У контексті навчальної діяльності психологічна культура безпосередньо впливає на академічну мотивацію, стресостійкість і продуктивність студентів. Формування психологічної культури дозволяє не лише підвищити рівень самосвідомості особистості, а й сприяє створенню здорового освітнього середовища, де всі учасники навчального процесу відчувають підтримку та можливості для самореалізації.

Рекомендації для студентів:

1. Розвиток саморегуляції та самомотивації. Студентам слід вчитися розпізнавати свої внутрішні мотиви та використовувати техніки самомотивації, такі як постановка реалістичних цілей, створення системи нагород та формування позитивних переконань щодо навчального процесу.
2. Емоційна саморегуляція. Важливо розвивати навички керування емоціями, такі як техніки дихання, медитації та усвідомленої присутності, що допомагають знижувати рівень стресу та підвищувати концентрацію.
3. Формування конструктивного мислення. Робота над подоланням негативних установок і заміна їх на більш продуктивні допомагає розвинути стійкість до труднощів та підвищити рівень внутрішньої мотивації.
4. Розвиток комунікативних навичок. Активна участь у дискусіях, обговореннях і групових проєктах сприяє зниженню тривожності та формуванню впевненості у власних силах.

5. Робота над балансом навчання та відпочинку. Важливо вміти правильно розподіляти час, щоб уникати перевантаження та вигорання. Практики тайм-менеджменту допомагають підтримувати баланс між навчанням, дозволяям та особистим життям.

Рекомендації для викладачів:

1. Формування сприятливого навчального середовища. Викладачі можуть сприяти підвищенню мотивації студентів через використання інтерактивних методів навчання, створення атмосфери підтримки та взаємоповаги.
2. Врахування індивідуальних особливостей студентів. Надання можливості студентам обирати підходи до виконання завдань, використання різних форматів навчального матеріалу сприяє більшій залученості студентів до процесу навчання.
3. Забезпечення якісного зворотного зв'язку. Викладачам важливо не лише оцінювати результати навчання, а й надавати студентам детальні рекомендації щодо покращення їхніх навичок та компетентностей.
4. Розвиток навичок емоційного інтелекту у студентів. Використання підходів, які допомагають студентам усвідомлювати свої емоції та керувати ними, сприяє покращенню їхньої здатності до навчання та саморегуляції.

Рекомендації для освітніх установ:

1. Психологічна підтримка студентів. Університети повинні забезпечувати доступ до психологічних консультацій, тренінгів із саморегуляції та мотивації, створювати умови для роботи студентських груп підтримки.
2. Впровадження програм розвитку особистості. Навчальні заклади можуть інтегрувати у навчальний процес курси та семінари, присвячені розвитку емоційного інтелекту, комунікативних навичок і стресостійкості.
3. Залучення студентів до прийняття рішень. Надання можливості студентам висловлювати свою думку щодо організації навчального процесу сприяє підвищенню їхньої відповідальності та мотивації.

4. Популяризація здорового способу життя. Організація спортивних заходів, активних перерв, лекцій про збереження психічного здоров'я сприяє покращенню психологічного благополуччя студентів.

Підвищення рівня психологічної культури студентів є комплексним завданням, яке вимагає участі як самих студентів, так і викладачів та адміністрації навчальних закладів. Формування навичок саморегуляції, розвиток емоційного інтелекту та підтримка здорового освітнього середовища сприяють не лише підвищенню рівня академічної мотивації, а й покращенню загального психологічного благополуччя студентів.

Важливо впроваджувати сучасні підходи до навчання, що сприяють не лише передачі знань, а й розвитку особистісних компетенцій, необхідних для успішного навчання та подальшої професійної діяльності.

Розвиток психологічної культури також допомагає студентам краще адаптуватися до змін, підвищити рівень емоційної стійкості та сформувати конструктивні способи подолання труднощів. Освіта в сучасних умовах потребує нових підходів, де враховуються індивідуальні особливості студентів, їхні потреби та можливості. Важливо, щоб навчальні заклади продовжували працювати над створенням сприятливого психологічного клімату, сприяли самореалізації та підтримували студентів у складні моменти їхнього навчального шляху.

Забезпечення комплексного підходу до підвищення психологічної культури дозволить не тільки покращити мотивацію до навчання, а й сприятиме гармонійному розвитку особистості, формуванню здорових соціальних відносин та успішній професійній реалізації випускників у майбутньому.

Також мною було проведено корекційно-профілактичний захід, метою якого стало підвищення рівня усвідомленості студентів щодо мотивації навчальної діяльності, ознайомлення з основними факторами, що впливають на її зниження та підвищення, а також формування практичних навичок саморегуляції та підтримки власної мотивації.

Вебінар проведено для студентів першого та четвертого курсів, що дозволило охопити як новачків у навчальному процесі, так і тих, хто вже має досвід академічного життя.

Тривалість заходу складала 1 годину 15 хвилин. Формат – онлайн-вебінар, що включав лекційну частину, інтерактивні вправи та обговорення.

Основні тематичні блоки:

- Що таке мотивація?

Визначення мотивації як внутрішнього або зовнішнього фактора, що спонукає людину до дії. Розгляд мотивації в контексті навчання: бажання отримувати знання, вдосконалюватися, досягати успіху.

- Вправи для усвідомлення власних мотивів

Вправа «Мій особистий мотиватор». Учасники визначали, що саме їх мотивує до навчання, які фактори впливають на їхню продуктивність.

Вправа «2-3 причини, чому це варто зробити». Студенти аналізували свої цілі та шукали внутрішні аргументи на користь продовження навчальної діяльності.

- Причини зниження мотивації

Обговорення основних бар'єрів, які заважають навчальному процесу: втома, вигорання, відсутність цікавості до дисциплін, зовнішні фактори (соціальні та економічні умови).

- Як підвищити мотивацію до навчання?

Ознайомлення з ефективними методами підтримки мотивації, зокрема: планування навчального процесу, встановлення реалістичних цілей, зміна підходів до навчання, чергування діяльності та відпочинку.

- Вигорання та методи його запобігання

Аналіз феномену вигорання серед студентів, його ознаки та способи боротьби. Визначення ресурсів, що допомагають зменшити стрес і підтримувати емоційний баланс.

- Вплив війни на мотивацію студентів

Обговорення змін у навчальній мотивації через соціальні та психологічні наслідки війни. Визначення стратегій адаптації та підтримки себе в складних умовах.

Захід дозволив студентам краще усвідомити свої мотиваційні детермінанти, отримати практичні інструменти для підтримки власної мотивації, а також поділитися власним досвідом та труднощами.

Після вебінару учасники залишилися з позитивними емоціями, оскільки вони не тільки отримали корисну інформацію, а й мали змогу обговорити її в неформальній атмосфері. Дискусія між учасниками значно підвищила зацікавленість у темі, оскільки кожен міг поділитися власним досвідом та отримати підтримку.

Зворотний зв'язок від учасників показав, що формат заходу сприяв активному залученню, а подані матеріали допомогли їм краще зрозуміти власні мотиви та знайти шляхи підвищення мотивації.

Висновки до розділу 2

Проведене емпіричне дослідження на вибірці з 30 студентів 1-го та 4-го курсів дало мені цінну інформацію про особливості їхньої академічної мотивації та соціально-психологічних установок.

Аналіз даних за тестом Х. Зіверта показав, що більшість студентів (66.7%) схильні до внутрішньої мотивації, тобто їхнє навчання здебільшого керується власним інтересом і прагненням до саморозвитку. Це дуже позитивна тенденція. Порівняння студентів 1-го та 4-го курсів за методикою Потьомкіної виявило цікаві відмінності у їхніх цінностях. Зокрема, у старшокурсників помітно зростає орієнтація на процес навчання, альтруїзм, а також на гроші та владу, що є цілком логічним з наближенням до професійної реалізації. Натомість, першокурсники більше зосереджені на адаптації та формуванні нових зв'язків у групі.

Дослідження академічної мотивації за методикою Гордєєвої, Сичова, Осіна підтвердило, що пізнавальна мотивація домінує на обох курсах, але особливо помітно зростає на 4-му курсі. Це свідчить про глибокий інтерес студентів до

самого процесу пізнання та майбутньої професії. Водночас, на першому курсі більш вираженими є інтроєцировані мотиви та мотивація досягнення, що, на мою думку, пов'язано з початковим етапом адаптації до вимог університету.

Щодо завдання дослідження - перевірки впливу соціально-психологічних детермінант на академічну мотивацію (за шкалою Гордєєвої) - результати множинного лінійного регресійного аналізу показали, що модель є статистично значущою в цілому ($F = 3.022$; $p = 0.037$). Це свідчить про те, що сукупний вплив таких змінних, як економічно-політична ситуація, вплив сімейного оточення, стосунки в академічній групі та взаємодія з викладачами, має значущу прогностичну силу щодо рівня академічної мотивації.

Зокрема, найбільш значущим предиктором виявилась саме взаємодія з викладачами, тоді як інші детермінанти не продемонстрували статистично значущого впливу. Коефіцієнт детермінації $R^2 = 0.326$ свідчить про те, що ця модель пояснює близько 32.6% варіативності академічної мотивації, що є достатньо вагомим показником у соціально-психологічних дослідженнях

У заключній частині цього розділу також було запроновано низку рекомендацій для студентів, викладачів та освітніх установ, спрямованих на підвищення психологічної культури та мотивації студентів. Було розроблено та проведено корекційно-профілактичний вебінар, який отримав позитивний відгук від учасників, підкресливши важливість подібних заходів для усвідомлення студентами власних мотиваційних ресурсів.

ВИСНОВКИ

1. У результаті теоретичного аналізу наукових джерел було систематизовано підходи до розуміння мотивації як психічного **процесу**, що регулює навчальну діяльність. Було з'ясовано, що мотивація студентів є складною багатовимірною структурою, яка включає як внутрішні, так і зовнішні детермінанти.

Було виділено види мотивації (внутрішня, зовнішня), а також приділено увагу сучасним теоріям — зокрема, теорії самодетермінації Д. Десі та Р. Раяна, що акцентує на автономії, компетентності та взаємозв'язках як основних потребах, що забезпечують сталість внутрішньої мотивації.

2. Було визначено основні соціально-психологічні детермінанти мотивації студентів. До них віднесено: типи соціально-психологічних установок у мотиваційно-потребовій сфері (орієнтація на процес, результат, працю, гроші, альтруїзм, егоїзм, свободу та владу), а також економічно-політичну ситуацію в країні, психологічну атмосферу в академічній групі, характер стосунків із викладачами та обставини в сім'ї.

3. У межах емпіричної частини було реалізовано програму дослідження мотивації навчальної діяльності студентів 1-го та 4-го курсів. Використано такі методики: шкала академічної мотивації (Т.О. Гордєєва та співавт.), тест Х. Зіверта на внутрішню та зовнішню мотивацію, а також тест Потьомкіної на діагностику соціально-психологічних установок. Додатково було застосовано авторську анкету для виявлення впливу соціально-психологічних детермінант.

Кореляційний аналіз показав високу взаємопов'язаність внутрішньоорієнтованих типів мотивації - досягнення, пізнання, саморозвитку та самоповаги. Це вказує на системний характер внутрішньої мотивації та її цілісну структуру, де різні компоненти взаємно підсилюють один одного, формуючи стійкий мотиваційний комплекс.

Особливо важливим виявилось те, що кореляційний аналіз продемонстрував велику значущість взаємодії з викладачами як ключового фактора формування академічної мотивації. Якість стосунків "студент-викладач", стиль педагогічного

спілкування та рівень підтримки з боку викладачів виступають потужними детермінантами мотиваційних процесів, що підкреслює важливість соціально-психологічного компоненту в освітньому середовищі.

Отримані результати підкреслюють складність мотиваційних процесів у навчальній діяльності та вказують на необхідність диференційованого підходу до розуміння академічної мотивації, враховуючи як її внутрішню структуру, так і зовнішні соціально-психологічні чинники впливу, особливо якість педагогічної взаємодії.

4. На основі проведеного аналізу сформульовано низку практичних рекомендацій, спрямованих на підтримку і розвиток мотивації до навчальної діяльності в студентів:

- Створення умов для формування внутрішньої мотивації через підвищення суб'єктивної значущості навчального матеріалу та розвитку інтересу до навчання.
- Підтримка позитивного психологічного клімату в академічному середовищі, що сприяє відчуттю підтримки, взаєморозуміння та включеності.
- Надання студентам можливості автономного вибору форм та тем завдань, що підвищує відчуття контролю над власною навчальною діяльністю.
- Впровадження заходів для емоційної підтримки в умовах кризових ситуацій (війна, соціальна нестабільність) — зокрема психоедукації та груп підтримки.

Таким чином, результати дослідження поглиблюють розуміння впливу соціально-психологічних чинників на мотивацію до навчання і можуть бути використані в освітній практиці, академічному консультуванні та для розробки програм підтримки студентської активності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ames, C. (1992). Classrooms: Goals, Structures, and Student Motivation. *Journal of Educational Psychology*, 84(3), 261–271.
2. Атаманчук Н. М. (2020). Адаптація студентів-першокурсників до навчання у закладах вищої освіти.
3. Бандура А. (1986). *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory*. Prentice Hall.
4. Виготський Л. С. (2009). *Вибрані психологічні праці*. Київ: Либідь.
5. Використання інтерактивних методів спілкування у навчальному процесі. *Наукові праці ЧНУ ім. Петра Могили*, (303–291), 25.
6. Врум В. (1964). *Work and Motivation*. Wiley.
7. Герцберг Ф. (1966). *Work and the Nature of Man*. World Publishing.
8. Гордєєва Т. О., Сичов О. А., Осін Є. Н. (2003). *Шкала академічної мотивації*. Київ: Вища школа.
9. Данілова Н. (2013). Формування мотивації навчальної діяльності. *Психолог*, (10), 15–20.
10. Десятина О. М. (2016). Мотивація навчальної діяльності студентів у вищій школі. Харків: ХНУ.
11. Жолубак Л. В., Мечус Х. В., Смотри О. О. (2020). Гейміфікація як інструмент підвищення мотивації студента до навчання. У *Сучасні інформаційні технології - 2020* (с. 220–221). Одеса: ОНПУ.
12. Занюк С. С. (2001). *Психологія мотивації: навч. посіб.* Київ: Эльга-Н: Ника-Центр.
13. Зіньковський Ю., Адаменко Ю. (2017). Мотивація до навчання у професійній школі. *Вища школа*, (12), 25–37.
14. Іванова О. (2012). Методи та прийоми активізації пізнавальної діяльності студентів. *Вища школа*, (11), 77–82.
15. Канюк С. С. (2002). *Психологія мотивації*. Київ: Либідь.
16. Кельнер С. (2015). Формування навчальної мотивації: робота з педагогами. *Психолог*, (21), 82–89.

17. Кочарян О. С., Фролова Є. В., Павленко В. М. (2011). Структура мотивації навчальної діяльності студентів. Харків: ХАІ.
18. Кривоніс Г. М. (2021). Мотивація студентів як запорука професійного розвитку.
19. Ломбарді, М. (2018). Зворотний зв'язок: стратегії та технології для задоволення потреб усіх учнів.
20. Маркова А. К. (2021). Мотивація навчальної діяльності студентів у вищій школі. Наук. вісник ОНЕУ, (288–289), 126–131.
21. Маслоу А. Г. (1954). *Motivation and Personality*. Harper & Row.
22. Мельник Г. М., Бескоровайна Н. О. (2019). Вплив культури на особливості навчальної мотивації студентів.
23. Микитюк С. (2018). Особливості та умови формування мотивів навчання. У Матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (с. 278–281). Харків: ХНПУ.
24. Моторин Р., Приходько К. (2018). Мотивація вибору польських університетів студентами з України. Вища школа, (9), 32–50.
25. Мотивація учіння студентів: типи спрямованості та синергії. (2019). Соціальні науки: Збірник наук. праць.
26. Мотивація навчальної діяльності студентів: монографія / О. Васюк та ін. (2018). Київ: Компрінт.
27. Паперт С. (1993). *The Children's Machine: Rethinking School in the Age of the Computer*. BasicBooks.
28. Петрик О. (2017). Сформована внутрішня мотивація — запорука високих результатів. Учитель початкової школи, (1), 14–18.
29. Пилипенко В. (2013). Проблема мотивації студентів до використання ІКТ. Освіта і управління, (1–2), 46–52.
30. Практикум з психології / [укл. Г. М. Дубчак, Н. Г. Рудюк]. (2006). Чернівці: Рута.
31. Пророк Н. В. (2002). Практичний психолог: професійно важливі якості. Психологія, (1), 16–17.

32. Роджерс К. (1961). *On Becoming a Person: A Therapist's View of Psychotherapy*. Houghton Mifflin.
33. Раян Р. М., Деси Е. Л. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation. *American Psychologist*, 55(1), 68–78.
34. Соціально-науковий портал. (2022). Мотивація досягнення успіху студентів з активною позицією.
35. Столярчук О. А. (2016). Вплив мотивів навчання на кар'єрні орієнтації. Педагогічний процес: Теорія і практика, (1), 21–25.
36. Таджфел Х., Тернер Дж. (1986). *The Social Identity Theory of Intergroup Behavior*. У: Worchel, S., Austin, W. G. (Eds.), *Psychology of Intergroup Relations*, 7–24. Chicago: Nelson-Hall.
37. Татенко В. (2005). Соціально-психологічні аспекти мотивації студентів. Київ: Либідь.
38. Ткачова С. М. (2017). Особливості проявів мотиваційної сфери студентів.
39. Третяк О. М. (2017). Мотивація навчальної діяльності студентів. У Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (с. 262–264). Харків: ХНПУ.
40. Усе про мотивацію / уклад. А. Г. Дербеньова. (2012). Харків: Основа.
41. Франкл В. (2016). *Людина в пошуках справжнього сенсу*. Харків: Клуб Сімейного Дозвілля.
42. Schunk, D. H., Pintrich, P. R., Meece, J. L. (2008). *Motivation in Education: Theory, Research, and Applications*. Pearson.
43. Чекстере О. Ю. (2018). Дослідження мотивації навчання. Педагогіка і психологія, (2), 66–71.
44. Швалб Ю. М. (2020). Психологічні механізми соціалізації особистості в онтогенезі. Харків.
45. Штученко І. Є. (2016). Мотиваційно-ціннісні детермінанти формування кар'єрної стратегії студентів. Харків: НТУ "ХПІ".
46. Weiner, B. (2010). The development of an attribution-based theory of motivation. *Educational Psychologist*, 45(1), 28–36.

47. Zheng, B., & Warschauer, M. (2015). Social media and learning. *Learning, Media, and Technology*, 40(1), 25–39.

ДОДАТКИ

Додаток А

Результат множинного лінійного регресійного аналізу

Model Summary ^b				
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.571 ^a	.326	.218	13.68174

- a. Predictors: (Constant), Взаємодіязвикладачами, Впливсімейногооточення, Економічнополітичнаситуація, Взаємодіявгрупі
- b. Dependent Variable: ШАМ_Сума

Результат множинного лінійного регресійного аналізу

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	2262.419	4	565.605	3.022	.037 ^b
	Residual	4679.747	25	187.190		
	Total	6942.167	29			

a. Dependent Variable: ШАМ_Сума

b. Predictors: (Constant), Взаємодіязвикладачами, Впливсімейногооточення, Економічнополітичнаситуація, Взаємодіявгрупі

Результат множинного лінійного регресійного аналізу

Coefficients ^a								
		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients			Collinearity Statistics	
Model		B	Std. Error	Beta	t	Sig.	Tolerance	VIF
1	(Constant)	55.083	11.165		4.934	<.001		
	Економічнополітична ситуація	.220	.252	.159	.872	.391	.809	1.237
	Вплив сімейного оточення	-.045	.336	-.025	-.134	.895	.799	1.251
	Взаємодія в групі	.189	.258	.144	.735	.469	.706	1.417
	Взаємодія з викладачами	.680	.301	.441	2.263	.033	.711	1.406

a. Dependent Variable: ШАМ_Сума

Кореляційний аналіз між показниками «Тест зовнішньої і внутрішньої мотивації Х. Зіверта», «Шкала академічної мотивації (Т. О. Гордєєва, О. А. Сичов, Є. Н. Осін)» та соціально-психологічними детермінантами

Correlations													
		Зовнішня мотивація	Внутрішня мотивація	Мотивація до навчання	Повсякденна мотивація	Мотивація до роботи	Мотивація до навчання	Мотивація до роботи	Мотивація до навчання	Мотивація до роботи	Мотивація до навчання	Мотивація до роботи	Мотивація до навчання
Зовнішня мотивація	Pearson Correlation	1	.833 ^{**}	-.004	-.123	-.028	-.003	.208	.038	.183	.173	-.214	-.044
	Sig. (2-tailed)		<.001	.983	.518	.883	.989	.288	.781	.587	.385	.288	.818
	N	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
Внутрішня мотивація	Pearson Correlation	.833 ^{**}	1	-.188	-.269	-.342	-.298	-.827	.121	.888	.979	-.138	-.151
	Sig. (2-tailed)	<.001		.281	.151	.084	.110	.887	.525	.883	.885	.483	.425
	N	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
Мотивація до навчання	Pearson Correlation	-.004	-.188	1	.848 ^{**}	.854 ^{**}	.825 ^{**}	.357	-.348	-.231	.820	-.348	.283
	Sig. (2-tailed)	.983	.281		<.001	<.001	<.001	.883	.888	.218	.818	.812	.130
	N	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
Повсякденна мотивація	Pearson Correlation	-.123	-.269	.848 ^{**}	1	.880 ^{**}	.824 ^{**}	.238	-.178	-.318	.848	-.888	.340
	Sig. (2-tailed)	.518	.151	<.001		<.001	<.001	.218	.354	.888	.788	.888	.884
	N	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
Мотивація до роботи	Pearson Correlation	-.028	-.342	.854 ^{**}	.825 ^{**}	1	.881 ^{**}	.318	-.413 [*]	-.318	-.888	-.348	.288
	Sig. (2-tailed)	.883	.084	<.001	<.001		<.001	.885	.825	.888	.884	.447	.152
	N	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
Мотивація до навчання	Pearson Correlation	-.003	-.298	.825 ^{**}	.824 ^{**}	.881 ^{**}	1	.283	-.483	-.288	.800	-.888	.332
	Sig. (2-tailed)	.989	.110	<.001	<.001	<.001		.777	.811	.182	1.000	.842	.873
	N	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
Мотивація до роботи	Pearson Correlation	.208	-.827	.357	.238	.318	.253	1	.008	.188	.218	.884	.350
	Sig. (2-tailed)	.288	.887	.883	.218	.888	.177		.982	.328	.248	.777	.888
	N	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
Екстраверсія	Pearson Correlation	.068	.121	-.348	-.178	-.413 [*]	-.458 [*]	.888	1	.344	.818	.821 ^{**}	.877
	Sig. (2-tailed)	.781	.525	.888	.354	.823	.811	.882		.882	.888	.888	.884
	N	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
Апетит	Pearson Correlation	.183	.888	-.231	-.318	-.318	-.288	.188	.344	1	.383	.143	-.874
	Sig. (2-tailed)	.587	.883	.218	.888	.888	.188	.328	.882		.821	.481	.887
	N	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
Екстраверсія	Pearson Correlation	.172	.878	.828	.848	-.888	.888	.218	.818	.888	1	.414 [*]	.188
	Sig. (2-tailed)	.388	.888	.818	.788	.884	1.000	.248	.888	.888		.823	.871
	N	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
Внутрішня мотивація	Pearson Correlation	-.214	-.138	-.848 ^{**}	-.880 ^{**}	-.884 ^{**}	-.888 ^{**}	.884	.824 ^{**}	.143	.414	1	-.878
	Sig. (2-tailed)	.288	.483	.812	.884	.447	.882	.777	.883	.481	.823		.882
	N	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
Внутрішня мотивація	Pearson Correlation	-.044	-.151	.283	.340	.288	.332	.388	.877	-.874	.188	-.878	1
	Sig. (2-tailed)	.818	.425	.138	.888	.152	.875	.888	.884	.887	.871	.882	
	N	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
Внутрішня мотивація	Pearson Correlation	-.888	-.130	.857 ^{**}	.811 ^{**}	.881 ^{**}	.886 ^{**}	.188	.812	-.147	.138	.188	.818
	Sig. (2-tailed)	.883	.483	.811	.884	.818	.881	.313	.852	.418	.888	.888	
	N	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).
* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Тест зовнішньої і внутрішньої мотивації Х. Зіверт

Вам буде запропоновано список питань. До кожного питання дається шкала від 1 до 6. Відзначте бал (цифру), що позначає найбільш близьку Вам відповідь.

1 - абсолютно невірно. 6 - повністю вірно. Проміжні цифри уточнюють ту чи іншу ступінь вираженості затвердження відповідно до вашої точки зору. Положення між «3» і «4» означає невизначеність щодо затвердження, тобто, що Ви не маєте судження з даного питання і не знаєте, чи відповідає це твердження дійсності по відношенню до Вас. Цей тест не допускає ніяких «правильних» або «не правильних» відповідей. Важливо, щоб Ви відповідали на питання якомога чесніше.

Матеріал опитувальника	Вірно-невірно
1. Потрібно ще в молодості побудувати свій будинок	1...2...3...4...5...6
2. Я завжди їм те, що мені дають	1...2...3...4...5...6
3. Життя - досить серйозна справа	1...2...3...4...5...6
4. Я не можу не веселитися, коли радісно святкують чийсь день народження	1...2...3...4...5...6
5. Я завжди повертаю знайдені мною чужі речі	1...2...3...4...5...6
6. Я завжди намагаюся виконувати свої обіцянки	1...2...3...4...5...6
7. Чоловік повинен мати в житті чітко визначені цілі	1...2...3...4...5...6
8. Я витрачаю багато грошей, щоб забезпечити свою безпеку	1...2...3...4...5...6
9. Я рідко думаю про своє особисте майбутнє	1...2...3...4...5...6
10. Коли я йду в ресторан, я заздалегідь знаю, що скажу	1...2...3...4...5...6
11. Мої батьки поводитися зі мною дуже строго	1...2...3...4...5...6
12. Тільки під натиском я можу працювати добре і точно	1...2...3...4...5...6
13. Якби я знайшов щось, що мені дуже сподобалося, я залишив би це у себе	1...2...3...4...5...6
14. Я смішний і життєрадісний	1...2...3...4...5...6
15. Тільки постійні зусилля ведуть до успіху	1...2...3...4...5...6

16. Оточуючі стверджують, що я по-справжньому старанний	1...2...3...4...5...6
17. Іноді я жадаю по-справжньому посваритися	1...2...3...4...5...6
18. Більшість людей мені здаються більш цілеспрямованими і впевненими в собі, ніж я	1...2...3...4...5...6
19. Вказівки начальства я виконую беззаперечно	1...2...3...4...5...6
20. Музика, виконана з почуттями, сильно впливає на мене	1...2...3...4...5...6
21. Коли ми ввечері виходимо з дому, найчастіше подруга пропонує, куди нам піти	1...2...3...4...5...6
22. Я ретельно підтримую свій будинок в порядку і чистоті	1...2...3...4...5...6
23. Я ніколи не вступаю в суперечки з продавцями	1...2...3...4...5...6
24. Я вважаю, що тільки старанність допоможе подолати несприятливі смуги в житті	1...2...3...4...5...6
25. Я хотів би досягти успіху у своїй професійній діяльності	1...2...3...4...5...6
26. Деякі завдання доставляють мені справжнє задоволення	1...2...3...4...5...6
27. Я не замислююся про своє особисте майбутнє	1...2...3...4...5...6
28. Я сприймаю критику без особливого розладу	1...2...3...4...5...6
29. Коли інші нервують, я відносно спокійний	1...2...3...4...5...6
30. У мене часто бувають спазми, не знаю, чому це відбувається	1...2...3...4...5...6
31. Я настільки впевнений в собі, що це шокує оточуючих	1...2...3...4...5...6

Обробка та аналіз

Підрахуйте загальну суму балів за наступними номерами питань тесту і розділіть цю суму на кількість питань (відповідно на 15 і на 4):

Номери зовнішньої мотивації: 2, 4, 5, 6, 9, 11, 12, 14, 18, 19, 21, 22, 24, 27, 28

Номери внутрішньої мотивації: 1, 3, 7, 8, 10, 15, 16, 17, 20, 23, 25, 26, 29, 30, 31

Номери пастки брехні: 5,9,13,27

Інтерпретація

Шкала зовнішньої мотивації

3,5-6. Ви швидше за все мотивовані ззовні. Вами керують зовнішні спонукання і примус. При здійсненні будь-якої діяльності Вам слід знайти помічника або інші зовнішні стимули.

1-3,5. Ваша зовнішня мотивованість невелика. Ваша мотивація визначається внутрішньо або зовсім відсутня

Шкала внутрішньої мотивації

1 -3,5. Ваша внутрішня мотивація слабка, вона скоріше визначається зовнішнім чином або відсутня повністю. В цьому випадку ви повинні знайти зовнішні стимули для вирішення поставлених перед Вами завдань. Потім ви може винагородити себе, якщо, успішно виконавши певну операцію, ви задовольните якимсь своє скромне бажання.

3,5-6. У Вас практично не буває труднощів у виконанні діяльності. Необхідно розподіл завдань на деякий період часу і не намагатися подолати все відразу.

Тест Потьомкіної. Діагностика соціально-психологічних установок особистості в мотиваційно- потребовій сфері

№	Питання	Відповідь	
		Так	Ні
1	Сам процес виконуваної роботи захоплює Вас більше, ніж етап її завершення?		
2	Для досягнення мети Ви зазвичай не шкодуєте сил?		
3	Вам часто говорять, що Ви більше думаєте про інших, ніж про себе?		
4	Ви зазвичай багато часу приділяєте своїй особі?		
5	Ви зазвичай довго не наважуєтесь почати робити те, що Вам нецікаво, навіть якщо це необхідно?		
6	Ви впевнені, що наполегливості у вас більше, ніж здібностей?		
7	Вам легше просити за інших, ніж за себе?		
8	Ви вважаєте, що людина спочатку повинна думати про себе, а потім вже про інших?		
9	Закінчуючи цікаву справу, Ви часто шкодуєте про те, що цікава робота вже завершена, а з нею шкода розлучатися?		
10	Вам більше подобаються діяльні люди, здатні досягати результату, ніж просто добрі та чуйні?		
11	Вам важко відмовити людям, коли вони Вас про що-небудь просять?		
12	Для себе ви робите що-небудь з більшим задоволенням, ніж для інших?		
13	Ви відчуваєте задоволення від гри, в якій не потрібно думати про виграш?		
14	Ви вважаєте, що успіхів у Вашому житті більше, ніж невдач?		
15	Ви часто намагаєтесь надати людям послугу, якщо у них трапилася біда чи неприємності?		
16	Ви переконані, що не потрібно для кого-небудь сильно напружуватися?		
17	Ви найбільше поважаєте людей, здатних захопитися справою по-справжньому?		
18	Ви часто завершуєте роботу всупереч несприятливій обстановці, нестачі часу, перешкод з боку?		
19	Для себе у Вас зазвичай не вистачає ні часу, ні сил?		

20	Вам важко змусити себе зробити щось для інших?		
21	Ви часто починаєте одночасно багато справ і не встигаєте закінчити їх до кінця?		
22	Ви вважаєте, що маєте достатньо сил, щоб розраховувати на успіх у житті?		
23	Ви прагнете якомога більше зробити для інших людей?		
24	Ви переконані, що турбота про інших часто йде на шкоду собі?		
25	Чи Можете ви захопитися справою настільки, що забуваєте про час і про себе?		
26	Вам часто вдається довести розпочату справу до кінця?		
27	Ви переконані, що найбільша цінність у житті – жити інтересами інших людей?		
28	Ви можете назвати себе егоїстом?		
29	Буває, що Ви, захоплюючись деталями, заглиблюючись в них, не можете закінчити розпочату справу?		
30	Ви уникаєте зустрічей з людьми, які не володіють діловими якостями?		
31	Ваша відмінна риса – безкорисливість?		
32	Вільний час Ви використовуєте для своїх захоплень?		
33	Ви часто завантажуєте свою відпустку або вихідні дні роботою через те, що комусь обіцяли що-небудь зробити?		
34	Ви засуджуєте людей, які не вміють подбати про себе?		
35	Вам важко зважитися використовувати зусилля людини в своїх інтересах?		
36	Ви часто просите людей зробити що-небудь з корисливих мотивів?		
37	Погоджуючись на будь-яку справу, ви більше думаєте про те, наскільки вона вам цікава?		
38	Прагнення до результату в будь-якій справі – Ваша відмінна риса?		
39	Ваша відмінна риса – вміння допомогти іншим людям?		
40	Ви здатні докладати максимальних зусиль лише за гарну винагороду?		

Частина II.

№	Притання	Відповідь	
		Так	Ні
1	Ви згодні, що найголовніше в житті – бути майстром своєї справи?		
2	Ви найбільше дорожите можливістю самостійного вибору рішення?		
3	Ваші знайомі вважають вас владною людиною?		
4	Ви згодні, що люди, які не вміють заробити гроші, не варті поваги?		
5	Творча праця для Вас є головною насолодою в житті?		
6	Основне прагнення у Вашому житті – свобода, а не влада і гроші?		
7	Ви згодні, що мати владу над людьми - найбільш важлива цінність?		
8	Ваші друзі заможні в матеріальному відношенні люди?		
9	Ви прагнете, щоб всі навколо вас були зайняті захоплюючою справою?		
10	Вам завжди вдається слідувати своїм переконанням всупереч вимогам з боку?		
11	Чи вважаєте ви, що найважливіша якість для влади - це її сила?		
12	Ви впевнені, що все можна купити за гроші?		
13	Ви вибираєте друзів за діловими якостями?		
14	Ви намагаєтеся не пов'язувати себе різними зобов'язаннями перед іншими людьми?		
15	Ви відчуваєте почуття обурення, якщо хто-небудь не підкоряється Вашим вимогам?		
16	Гроші куди надійніше, ніж влада і свобода?		
17	Вам буває нестерпно нудно без улюбленої роботи?		
18	Ви переконані, що кожен повинен володіти свободою в рамках закону?		
19	Вам легко змусити людей робити те, що Ви хочете?		
20	Ви згодні, що краще мати високу зарплату, ніж високий інтелект?		
21	В житті Вас радує тільки відмінний результат роботи?		
22	Найголовніше прагнення у Вашому житті – бути вільним?		
23	Ви вважаєте себе здатним керувати великим колективом?		
24	Чи є для вас заробіток головним прагненням у житті?		

25	Улюблена справа для вас цінніша, ніж влада і гроші?		
26	Вам зазвичай вдається відвоювати своє право на свободу?		
27	Чи відчуваєте Ви спрагу влади, прагнення керувати?		
28	Ви згодні, що гроші не пахнуть, і не важливо, як вони зароблені?		
29	Навіть буваючи на відпочинку, ви не можете не працювати?		
30	Ви готові багатьом жертвувати, щоб бути вільним?		
31	Ви відчуваєте себе господарем у своїй родині?		
32	Вам важко обмежити себе в грошових коштах?		
33	Ваші друзі і знайомі цінують вас як фахівця?		
34	Люди, що ущемляють вашу свободу, викликають у вас найбільше обурення?		
35	Влада може замінити вам багато інших цінностей?		
36	Вам зазвичай вдається накопичити потрібну суму грошей?		
37	Праця – найбільша цінність для Вас?		
38	Ви впевнено і невимушено відчуваєте себе серед незнайомих людей?		
39	Ви згодні ущемити свободу, щоб володіти владою?		
40	Найбільш сильне потрясіння для Вас – відсутність грошей?		

Обробка та аналіз

За кожну відповідь «Так» нараховується 1 бал. Обчислюється сума значень по кожній з восьми установок особистості.

Інтерпретація

Орієнтація на процес

При великих значеннях за шкалою людина має установку на процес. В роботі або іншій діяльності йому важливо, щоб саме заняття було цікавим. Над досягненням мети він відносно мало замислюється, тому, наприклад, може запізнитися зі здачею роботи. А вже якщо процес став йому нецікавий, він може і зовсім закинути дане заняття, не замислюючись про наслідки. Але зате людині з такою установкою легше впоратися із завданням, де важливий саме сам процес, наприклад, гра в театрі.

Зазвичай люди більш орієнтовані на процес, менше замислюються над досягненням результату, часто запізнюються зі здачею роботи, їх процесуальна спрямованість перешкоджає їх результативності. Ними більше рухає інтерес до справи, а для досягнення результату потрібно багато рутинної роботи, негативне ставлення до якої вони не можуть подолати.

Орієнтація на результат

Великі значення за шкалою позначають установку на результат. Людина прагне досягати результату в своїй діяльності всупереч усьому – суєті, перешкод, невдач... Він може входити в число найнадійніших співробітників. Але він може за прагненням до досягнення результату забути про все інше.

Орієнтація на альтруїзм

При великих значеннях за шкалою людина має установку на альтруїзм, на те, щоб діяти, перш за все, на користь іншим, часто в збиток собі (і справи). Це люди, про які варто подбати. Альтруїзм – найбільш цінна громадська мотивація, наявність якої відрізняє зрілу людину. Традиційно ця установка вважається цінною, а людина, що володіє нею, – заслуговує

всілякої поваги. Дійсно, напевно, найбільші діяння добра відбувалися з альтруїзму, але і зла, зауважимо, теж.

Орієнтація на егоїзм

Людина зосереджена в основному на своїх особистих інтересах. Це не обов'язково означає, що його інтереси зводяться до матеріальній вигоді – просто при прийнятті рішень він дуже серйозно враховує те, як їх наслідки позначатися на ньому особисто. Володіти такою установкою можуть як злісний злодій і скнара, так і просто цілком моральна і добра людина, що дотримується розумного егоїзму. Люди з надмірно вираженим егоїзмом зустрічаються досить рідко.

Орієнтація на працю

Велике значення за шкалою говорить про встановлення на працю. Людина весь час використовує для того, щоб щось зробити, не шкодуючи вихідних днів, відпустки і т. д. Праця сама по собі приносить йому більше радості і задоволення, ніж інші заняття. На відміну від установки на процес тут людині важливо відчувати, що він не просто зайнятий, а саме працює. При цьому те, наскільки ця праця насправді результативна, має мало значення, але важливо, наскільки вона оцінена керівництвом чи суспільством.

Орієнтація на гроші

При великих значеннях за шкалою людина має установку на гроші. Провідною цінністю для людей з цією орієнтацією є прагнення до збільшення свого добробуту. Коли у такої людини грошей немає, він думає в основному про те, як їх дістати, а коли вони є – як їх не втратити і примножити їх кількість. Гроші для нього мають цінність самі по собі, а не тільки як засіб придбання чого-небудь.

Орієнтація на свободу

При великих значеннях за шкалою людина має установку на свободу. Вона для нього – головна цінність. Він не терпить ніяких обмежень і

готовий йти на жертви заради відстоювання своєї незалежності (іноді від уявної небезпеки). Дуже часто орієнтація на свободу поєднується з орієнтацією на працю, рідше це поєднання свободи і грошей.

Орієнтація на владу

Велике значення за шкалою означає, що людина має установку на владу. Він хоче відчувати контроль над іншими людьми і на багато що готовий заради цього. Він може виявитися в результаті тираном, але може стати і непоганим керівником. Для людей з подібною орієнтацією провідною цінністю є вплив на інших, на суспільство.

Шкала академічної мотивації

(Т. О. Гордєєва, О. А. Сичов, Є. Н. Осін)

Будь ласка, уважно прочитайте кожне твердження. Використовуючи шкалу від 1 до 5, вкажіть відповідь, який найкращим чином відповідає тому, що Ви думаєте про причини Вашої залученості в діяльність. Відповідайте, використовуючи наступні варіанти відповіді:

зовсім не відповідає	швидше не відповідає	щось середнє	швидше відповідає	цілком відповідає
1	2	3	4	5

Чому Ви в даний час ходите на заняття в університет?

Твердження	1	2	3	4	5
1. Мені цікаво вчитися.					
2. Навчання приносить мені задоволення, я люблю вирішувати важкі завдання.					
3. Тому що я отримую задоволення, перевершуючи самого себе в навчальних досягненнях.					
4. Тому що я хочу довести самому (ой) собі, що я здатний(на) успішно вчитися в університеті.					
5. Тому що мені соромно погано вчитися.					
6. У мене немає іншого вибору, так як відвідуваність відзначається.					
7. Чесно кажучи, не знаю, мені здається, що я тут просто втрачаю час.					
8. Мені подобається вчитися, тому що це цікаво.					
9. Я відчуваю задоволення, коли перебуваю в процесі рішеннях складних навчальних завдань.					
10. Навчання дає мені можливість відчути задоволення в моєму вдосконаленні.					
11. Тому що, коли я добре вчуся, я відчуваю себе значущою людиною.					
12. Тому що совість змушує мене вчитися.					
13. Щоб уникнути проблем з деканатом і сесією.					
14. Раніше я розумів(а), навіщо вчуся, а тепер не впевнений(а), чи варто продовжувати.					
15. Мені просто подобається вчитися і дізнаватися нове.					

16. Мені подобається вирішувати важкі завдання і прикладати інтелектуальні зусилля.					
17. Заради задоволення, яке приносить мені досягнення нових успіхів у навчанні.					
18. Щоб довести самому(ой) собі, що я розумна людина.					
19. Тому що вчитися-це мій обов'язок, якого я не можу знехтувати.					
20. Тому що близькі мене будуть засуджувати, якщо я стану погано вчитися.					
21. Ходити - то я ходжу, але не впевнений (а), що мені це дійсно треба.					
22. Я дійсно отримую задоволення від вивчення нового матеріалу на заняттях.					
23. Я просто люблю вчитися, вирішувати складні завдання і відчувати себе компетентним(ой).					
24. Мені приємно усвідомлювати, як зростає моя компетентність і мої знання.					
25. Тому що я хочу показати самому собі, що я можу бути успішним (ой) в навчанні.					
26. Тому що, вступивши до університету, я повинен відвідувати заняття і вчитися.					
27. У мене немає вибору, інакше я не зможу в майбутньому мати досить забезпечене життя.					
28. Ходжу за звичкою, навіщо, відверто кажучи, точно не знаю.					

Обробка та аналіз

Бали нараховуються відповідно до бланком методики і

підсумовуються. Пізнавальна мотивація – 1, 8, 15, 22;

Мотивація досягнення – 2, 9, 16, 23;

Мотивація саморозвитку – 3, 10, 17, 24;

Мотивація самоповаги – 4, 11, 18, 25;

Інтроскційована мотивація – 5, 12, 19, 26;

Екстернальна мотивація – 6, 13, 20, 27;

Амотивація – 7, 14, 21, 28.

Інтерпретація

Шкала мотивації пізнання спрямована на діагностику прагнення довідатися нове, зрозуміти досліджуваний предмет, пов'язаного з переживанням інтересу і задоволення в процесі пізнання.

Шкала мотивації досягнення вимірює прагнення домагатися максимально високих результатів у навчанні, відчувати задоволення в процесі вирішення важких завдань.

Шкала саморозвитку є оригінальною та вимірює виразність прагнення до розвитку своїх здібностей, свого потенціалу в рамках навчальної діяльності, досягнення відчуття майстерності і компетентності.

Шкала мотивації самоповаги вимірює бажання вчитися заради відчуття власної значущості і підвищення самооцінки за рахунок досягнень у навчанні, вона відповідає потребі в повазі і самоповазі, що виділяється А. Маслоу, а також близьким типам потреб, описаних іншими авторами (С. Хартер).

Шкала інтроскційованої мотивації вимірює спонукання до навчання, обумовлене відчуттям сорому і почуття обов'язку перед собою і іншими значущими людьми.

Шкала екстернальної мотивації оцінює ситуацію вимушеності навчальної діяльності, обумовлену необхідністю для учня дотримуватися

вимог, що їх диктують соціумом: він навчається, щоб уникнути можливих проблем, при цьому потреба в автономії максимально фруструється.

Шкала амотивації вимірює відсутність інтересу і відчуття осмисленості навчальної діяльності.

Анкетування

Додаткові показники

Будь ласка, прочитайте кожне твердження.

Використовуючи шкалу від 0 до 10, вкажіть відповідь, яка найкращим чином відповідає тому, що Ви думаєте. 0 – не впливає зовсім, 10 – дуже сильно впливає.

Матеріал анкетування	Оцінка
Вплив економічно-політичної ситуації на навчальну діяльність	
Наскільки економічна ситуація в країні впливає на вашу мотивацію до навчання?	1..2..3..4..5..6..7..8..9..10
Чи впливає політична ситуація в країні на вашу зосередженість та продуктивність у навчанні?	1..2..3..4..5..6..7..8..9..10
Чи відчуваєте ви фінансовий тиск, що заважає вашій навчальній діяльності?	1..2..3..4..5..6..7..8..9..10
Як сильно ситуація в країні змушує вас задумуватися про зміну навчального закладу або від'їзд за кордон?	1..2..3..4..5..6..7..8..9..10
Чи впливає економічно-політична нестабільність на ваші довгострокові навчальні та кар'єрні плани?	1..2..3..4..5..6..7..8..9..10
Вплив сім'ї	
Наскільки атмосфера у вашій сім'ї сприяє вашому навчанню?	1..2..3..4..5..6..7..8..9..10
Чи отримуєте ви від сім'ї достатню підтримку у навчанні?	1..2..3..4..5..6..7..8..9..10
Чи доводиться вам брати на себе додаткові обов'язки через сімейні обставини, що заважають навчанню?	1..2..3..4..5..6..7..8..9..10
Чи відчуваєте ви емоційний тиск у сім'ї, який впливає на вашу мотивацію до навчання?	1..2..3..4..5..6..7..8..9..10
Наскільки фінансова ситуація у вашій сім'ї впливає на ваш вибір освітніх можливостей?	1..2..3..4..5..6..7..8..9..10
Стосунки в академічній групі, серед студентів	

Наскільки комфортно ви почуваетесь у своїй академічній групі?	1..2..3..4..5..6..7..8..9..10
Чи отримуєте ви підтримку від одногрупників у навчанні?	1..2..3..4..5..6..7..8..9..10
Наскільки ви відчуваєте себе частиною студентської спільноти?	1..2..3..4..5..6..7..8..9..10
Чи часто у вашій групі виникають конфлікти, що заважають навчальному процесу?	1..2..3..4..5..6..7..8..9..10
Як оцінюєте рівень взаємодопомоги між студентами у вашій групі?	1..2..3..4..5..6..7..8..9..10
Стосунки з викладачами	
Наскільки комфортно вам спілкуватися з викладачами?	1..2..3..4..5..6..7..8..9..10
Чи вважаєте ви, що викладачі ставляться до студентів справедливо?	1..2..3..4..5..6..7..8..9..10
Чи отримуєте ви від викладачів достатньо підтримки у навчальному процесі?	1..2..3..4..5..6..7..8..9..10
Як оцінюєте якість зворотного зв'язку, який отримуєте від викладачів?	1..2..3..4..5..6..7..8..9..10
Наскільки легко вам звернутися до викладачів за допомогою у навчальних питаннях?	1..2..3..4..5..6..7..8..9..10

Описова статистика

		Descriptives		Statistic	Std. Error
		Курт			
Економічна ситуація	1	Mean		25.59	2.367
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	20.57	
			Upper Bound	30.61	
		5% Trimmed Mean		25.65	
		Median		24.00	
		Variance		95.257	
		Std. Deviation		9.760	
		Minimum		8	
		Maximum		42	
		Range		34	
	4	Interquartile Range		17	
		Skewness		.049	.550
		Kurtosis		-1.074	1.063
		Mean		33.23	3.286
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	26.07	
			Upper Bound	40.39	
		5% Trimmed Mean		34.20	
		Median		32.00	
		Variance		140.359	
		Std. Deviation		11.847	
Вплив сімейного становища	1	Minimum		1	
		Maximum		48	
		Range		47	
		Interquartile Range		14	
		Skewness		-1.640	.616
		Kurtosis		4.176	1.191
	4	Mean		21.00	1.460
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	17.90	
			Upper Bound	24.10	
		5% Trimmed Mean		20.83	
		Median		21.00	
		Variance		36.250	
		Std. Deviation		6.021	
		Minimum		10	
		Maximum		35	
		Range		25	
	1	Interquartile Range		7	
		Skewness		.341	.550
		Kurtosis		.958	1.063
	4	Mean		25.08	2.967
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	18.61	
			Upper Bound	31.54	
		5% Trimmed Mean		25.25	
		Median		24.00	
		Variance		114.410	
		Std. Deviation		10.696	
		Minimum		7	
		Maximum		40	
		Range		33	
		Interquartile Range		19	
		Skewness		-.186	.616
		Kurtosis		-1.125	1.191

Взаимодоплерунг	1	Mean		24.18	2.564
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	18.74	
			Upper Bound	29.61	
		5% Trimmed Mean		23.97	
		Median		25.00	
		Variance		111.779	
		Std. Deviation		10.573	
		Minimum		8	
		Maximum		44	
		Range		36	
		Interquartile Range		18	
		Skewness		.110	.550
		Kurtosis		-.726	1.063
	4	Mean		25.23	3.756
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	17.05	
			Upper Bound	33.41	
		5% Trimmed Mean		25.20	
		Median		25.00	
		Variance		183.359	
		Std. Deviation		13.541	
		Minimum		3	
		Maximum		48	
		Range		45	
		Interquartile Range		24	
		Skewness		.013	.616
		Kurtosis		-.907	1.191
Взаимодизинкподичамл	1	Mean		33.06	1.905
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	29.02	
			Upper Bound	37.10	
		5% Trimmed Mean		33.12	
		Median		32.00	
		Variance		61.684	
		Std. Deviation		7.854	
		Minimum		21	
		Maximum		44	
		Range		23	
		Interquartile Range		16	
		Skewness		-.147	.550
		Kurtosis		-1.328	1.063
	4	Mean		31.69	3.502
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	24.06	
			Upper Bound	39.32	
		5% Trimmed Mean		32.55	
		Median		31.00	
		Variance		159.397	
		Std. Deviation		12.625	
		Minimum		2	
		Maximum		46	
		Range		44	
		Interquartile Range		20	
		Skewness		-.943	.616
		Kurtosis		1.034	1.191

Короткий звіт подібності

StrikePlagiarism.com

Сторінка 1 з 1

Дата звіту

6/4/2025

Дата редагування

Звіт не був оцінений

Звіт подібності

метадані

Назва організації

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU

Заголовок

Соціально-психологічні детермінанти мотивації навчальної діяльності студентів

Автор

Науковий керівник / Експерт

Заруба М. С.доц. Ловка О. В.

Інформація

кафедра педагогіки та психології

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

1.28%

1.28%

КП 1

25

Довжина фраз для коефіцієнта подібності 2

0.00%

0.00%

КП 2

9929

Кількість слів

0.64%

0.64%

КД

77826

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		2
Інтервали		6
Мікропробіли		1
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		8

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

порядковий номер	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	кількість ідентичних слів (фрагментів)
1	http://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/6778/3/%D0%A7%D1%83%D1%87%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%82%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%84%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0.pdf	13 0.13 %
2	https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/50c184cd-c369-480f-8ebe-262cbf785f50/content	13 0.13 %
3	https://dspace.nufl.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d4ba76c-bfce-4b8c-97b4-688c66c4c133/content	12 0.12 %